NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

RESİMLİ ROMAN DERGİSİ

DANIŞMAN HOCA : Yrd. Doç. Dr. ALİ EFDAL ÖZKUL

NUSRET ŞİMŞEK 20020331

63 07 99 61 39

LEFKOŞA 2006

NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....1

Ufana Dukasının Ölümü.....2

Buhran.....9

Çılbır.....13

İndeks.....22

ÖNSÖZ

Tanzimat'ın ilanından sonra Batı'dan, özellikle de Fransız Edebiyatı'ndan Türk Edebiyatına geçen roman, gazete, makale, tenkid ve saire edebî türler arasında, efkâr-ı umumiye üzerinde derin tesirler bırakan türlerden birisi de aylık ve/veya haftalık edebî, felsefî ve siyasî dergilerdir. Biz de bu çalışmamızda 'Rumî' 1325 yılının mayıs ayında 3. sayısını çıkaran ***'Resimli Roman'*** dergisini Latin Harflerine ve günümüz Türkçesine çevirmeye çalıştık. Bu esnada yaşadığım en büyük sıkıntı matbu' olan eserdeki harf ve yazılım hatalarının oldukça fazla olmasaydı.

Dil olarak, az önce zikrettiğim yazım ve baskı hatalarını göz önüne almazsak, günümüz Türkçesine yakın yalnızca mekân tasvirleri yapılırken bir hayli teşbih ve istiare kullanıldığı için yer yer günümüz Türkçesinden uzaklaşmıştır.

Adından da anlaşılacağı üzere dergide yazılan hikâyelerin, şiirlerin, tesirini arttırmak, okuyucularının dikkatini bir kat daha celb etmek için, sayfaların muhtelif yerlerine konuyu da ihtiva eden çeşitli resimler, minyatürler yerleştirilmiştir.

Bu çalışma ve 4 yıllık eğitimim esnasında her türlü yardım ve desteğini benden esirgemeyen sayın *Prof. Dr. Bülent YORULMAZ*'a, *Yrd. Doç. Dr. Ali Eftal ÖZKUL*'a ve Ebru ÜZREK'e sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Nusret ŞİMŞEK

UFANADUKASININ ÖLÜMÜ

Bir intizam, velevladar avaza-i isyan uzaklardan işitildiği anda, feza-i şekaf buralarla inleyen bir fırtına ortasında kalmış gemiciler gibi" dün Filip Kadavra" daima bir yön ağırlığıyla kapaklarını aceleyle açtı.

Yanında ayakta duran Masağrunaya sordu: işittin mi? ...

Sedasındaki ihtizaz-ı herası engiz ruhunun nasıl bir havf-ı imyak ile titrediğini ilan ediyordu. Mabin nazarı tebessüm ederek cevap verdi:

— Korkmayınız fahamtemab bugün "piyeturu" günüdür. Çiftçiler daima okuyorlar.

İhtiyar, masanın üstüne dayanarak Balkan haracını gösterdi. Bir zaman öyle kalarak etrafı dinledi.

Görülebilen evlerin saçak altlarında kırmızı beyaz ve siyah alevler var gibiydi.

İhtiyar tekrar sordu:

Mütercümenin sureti alası ayna-i ipka edilmiş olduğundan hata ve sevabını kendisine addeder.

— Artık bunu istedik ya, cıvanını? ...

Hiç de bir messeret ahengi benzemeyen velevledar seler oraya kadar geliyordu. Rüzgâr o sesleri kendi şiddetiyle kamçılayarak ilerilere atarak, ıslıklarla öttürerek ahengi-i gafla darına ufak fısıltılarla, daha bir hususiyet veriyordu.

— Merak ettiğimiz fehamtevab! Diye mabim nazrı cevap verdi; bu sesler samanızı iğfal ediyor, müsterih olunuz.

İhtiyar, oradan bakanlardan birinin önüne gitti.

Rüzgârlardan yelken gibi havalanarak sallanan iki saçaklı perde arasında, hayli ayakta durdu. "Fara Adasında" , sürülerle koyunların kaldırılabileceği kadar toz, duman savruluyor, rüzgârların iniltisine karışarak bir taraf trampete havası içinde yuvarlanıyor gibiydi. Ve bu duman vakit vakit üzerinde musallah insanlar saklıyor zannedecek gibi bi tarz ile havalanıyordu.

"Dük Filip" müsterih olamayarak tekrar sordu:

Sılanın yirmi beş Haziran 1315 anneciğim, dün gece ben eve biraz erken geldim, gülerek:
— Validenizden bir mektup aldım. Fakat sana okutamam, diyordu. Benden şikâyet etmişsin dedi.

Sıkıldım, utandım, terledim. Zarfın açık olduğunu gördüğüm zaman ne hale girdiğimi tasvir edemem. Mektubunu bir türlü onun önünde okumaya cesaret edemiyordum. Güle güle mektubu almadan katlı; yüksek sesle okumaya başladı.

Ah! Anneciğim, ne yapmışsın? Bütün yazdıklarımı orada tekrar etmişsin. Hicabından ne yapacağımı bilemeyerek ellerimle yüzümü kapadım. Ben beni müsterih etmek için yemenler etti, antlar içti. Nevaz-ı şikâr elleriyle raşıdar parmaklarımı yüzünden zorla

— Ah anneciğim bunu bana niye yaptın? Evet zorla çektiği zaman gözlerim yaşarmış., olduğunu gördü. O anda zevcemin halinde öyle bir eser-i tesir ve nedamet vardı ki hemen buruşuk, server kirpiklerimin üzerinde kurudu. Evet, ben buna serşik-i server diyorum. Çünkü ben beni temin ederken sevincimden ağlıyordum. Ah anneciğim sen benim çılgınlıklarıma bakma; pek mesudum. Söylemeye dilim varmıyor, ama yine söyleyeceğim. Daha doğrusu her ikimiz de mesuduz.

Bu satırları yazarken beni önlemeyi kulağımızın dibinde muttasıl tekrar ediyordu. Hem anneciğim, nasıl söyleyeyim, bilmem benim de artık mini mini benliğimden kurtulmak istidadı... yuvuk yuvuk istidadı değil saadeti hâsıl oldu. Bundan sonra çocukça değil. Zevcene müştak bir kadın tarz-ı mehanemesiyle düşüneceğim. Verdiğim bu son habere sevinecek misin, bilmem anneciğim, şüphesiz sevineceksin; çünkü ben de kalbim öuhtelif hissiyat ile titriyor. Fakat biraz... Birazda korkuyorum anneciğim. Bana cesaret bahş olacak şeyler yaz, rica ederim. Baki muhterem ellerini öperim valide-i muhtezez.

—Hiçbir şey yok... Diye masağı anaya cevap verdi.

Rüzgâr, uzaklardan hasdid u pür kıyamet sedaları tekrar getirdi. Kuvvetli uğultular mütemadı ve şedit sadhalar, çakal haykırmasını andıran havadar, vahşi bağırmalar...

Birkaçı hiç görülmemiş bir şiddetle, guzveb, cananı bir gürülti ile kapandı. Camlar sarsıldı, bir masanın üzerindeki kâğıtlar karıştı.

Tekmil-i divan azim bir perişanlığa boğuldu.

— Kapa! Kapa!

İhtiyar, bir heras ebkemle bağırıyordu. Oğlum, oğlum nerde?

Kendisi yatağa kaçtı;

Mustarip bir mehal, muhtez-i heras ellerini yastığın altına koymuştu.

Şimdi onu, bir ter basmış, saçsız, çıplak kafasından, alnından çirkin bir kırmızılıkla kızaran yüzüne akıyordu; yüzünde teşrat-ı şedideden öyle kalın damarlar zırlamıştı ki: o kocaman ve kırmızı, siyah bu kalın damarlarla bir o göz ciğerine benzemişti.

Şimdi "fara" caddesinde, ilk evlere doğru azim bir cumhurhas, mevac u pür heyecan bir dar nehir har u şanlığıyla koşuyorlardı. Diğer büyük bir kalabalık, bindarın damları ve "San piyanonun" meyşeleri altında saklanmış görünmüyorlardı.

Vamdadcı çoğaltıyorlardı. Giderek kalabalık o kadar çoğaldı. O kadar birbirinin içinde kaynaşmaya başlayarak cisman küçüldü ki: Bütün köylerin yolları azim yuvalardan taşan la'id karınca sürüleriyle dolmuş zannediliyordu. Artık sadalar duvarlara çarpa çarpa inliyordu. İnildeyerek ruudnum gürüldeyişlerle fasılasız devam ediyordu. Ancak simalar görünemiyordu.

— Oğlum, oğlum nerde?

İhtiyar öldürücü korkular içinde boğulan bir sesle tekrar sordu: " onu çağır, onu görmek istiyorum!...

Ufana dukasının ihtilale sebep olan yeni bir zulmü için bir gün evvel birkaç genç sarayın balkonları altına gelmişler, bir nümayiş yaparak bağırmışlardı. İhtiyar bundan cinnet-i inkiyaz bir korku hissederek kız çocukları gibi ağlamış, bütün geceyi kutsayan cinnetten istimdad ile geçirmişti.

Mevt u mehalin mevt fikri, bu mefluç ve gayrı müntefi ihtiyara tasvire sığmaz bir korku veriyor ve korkunun içinde son kıtrat hayatı ızdıraplarla doluyordu. O ölmek istemiyordu.

— Levici! Levici! ... Soğuk seda ile oğlunu çağırıyordu.

Tekmil- i saray, camlara çarpan rüzgârın aks iniltisiyle dolu ve kat ve kat derin gürültüler oluyor; birkaçı vuruluyor ve bu arada acül boğuk, muzdarip bir sesle oğlunu istiyordu:

— Levici!...

Duka, koşarak geldi. Biraz sararmış ve telaşlı idi; i'tidalini kaç hal ile muhafaza edebiliyordu.

Uzun boylu, iri vücutlu bir adamdı. Siyah sakalı simasına bir mehabet veriyordu. Zarif şahane ağzı, bir infial-ı şedid ile titriyor gibi idi. Gözleri, mazlum ve pür ateş büyük burnu soluk soluğa şişmiş ve kızarmıştı.

— Ne oluyor?... "dün kayıp" hıfkanınız bir helecan ve bir azabı-ı teneffüsle sordu:
— Korkmayınız peder, ben buradayım diye duka yatağa takrip ederek ve gülümsemeye çalışarak cevap verdi:

"Masağruna'ya " balkonlardan birinin önünde ayakta duruyor. Azim bir dikkatle sokağa bakıyordu. Sokakta artık gürültü kesilmiş, hiçbir görülmüyordu.

Geniş külden bir taç alevi-i nisar şa'şa'sıyla saf semadan iniyor, indikçe büyüyerek, yükselerek bütün tepecikleri kırmızı turalarla dolduruyordu.

Tekmil-i sahra, ateş içinde gibi idi. Zannolunur ki çebub rüzgârı yanağını üflüyor.

Kamerin ilk reb!i "leyşi"nin muhip ormanlarının arasında yükseliyordu. "Masağruna"ya hala görünmediği için " Karalattu Karuva''yı merak ediyordu.

Salonda geniş ve uzun adımlarla geziniyor, merakından sabırsızlanıyordu. Bir sele halktan iki tüfek aldı, dikkatle muayene etti. İhtiyar, ağır bir yük altındaki beygirlerin solumalarına benzer bir soluyuşla, fırlamış gözleriyle " Masağrunaya" her hareketini takip ediyor ve kat ve kat felcizde ellerini biraz rahat ettirmek isteyerek yatak çarşafını üstüne atıyordu.

İki üç defa "Masağrunya"dan sormuştu:

— Ne görüyorsun? ...

Şimdi "Masağrunya" telaşla haykırdı: işte, "Karalatutu" koşarak geliyor; "Cennaru" da beraber...

Hemen büyük kapıya hızlı hızlı örüldüğü işitildi. Biraz sonra " Karla Tutu" bir bu halde görünce acı bir seda-i tesirle kollarının arsına aldı, cerihasını bulabilmek için vücudunun her tarafını yoklamaya başladı.

— San a ne yaptılar? ... Söyle, ne yaptılar? Şimdi " Karla Tutu" bir kadın zaafıyla ağlıyordu ve hıçkırıklar arasında:

— Burası diyor başını eğerek pıhtılı kanlarla yapışmış yarayı gösteriyordu.

Duka saçlarının arasını parmaklarıyla yavaş yavaş yoklayarak açarak yarayı bulmaya çalışıyordu. O " Karla Tutu" " Koruva" bi hazin bir muhabbetle
sever, onun için en sevgilisine mahsus nazar-ı dikkat sarf eder.

— Acıyor mu?...

Bu sual " Karla Tutu" bir daha hızlı hıçkırıklarla ağladı. O bir kız çocuğu idi, ince uzun kızıl saçlarla dalgalanan nesumi bir sima gayet güzel bir ağız o kadar ince ki ancak hadmelerle bulunabilen bir ses...

Duka, bütün mevcudiyetiyle titreyerek:

— Şimdi görecekler! Dediği vakit nemli gözlerini balkona çevirdi. Şimdi o taraftan kalabalık ve müthiş sesler işitiliyordu.

" Karla Tutu''un. Hizmetçisi daha ağır bir darbe ile sol omzundan yaralı idi. Kolu dirseğine kadar kan içinde idi. O çılgın canavarların o günden nasıl koşarak kaçtıklarını çocuklara mahsus

bir efrat-ı mübalağa ile inletiyordu. O vakit " Masuğra'ya" yine balkonun önünde mütredis idi; bağırdı:

—İşte! Saraya geliyorlar... Hepsi silahlı! ...

" Dün Levici", " Karla Tutu"yu bırakarak gelenleri görmek için koştu. Kalabalık bir iki dakikada sarayın altında bulundu ve hemen sarayı abluka ettiler. Öyle bir abluka ki bütün binayı hiç nefes aldırmayan muntazam ve kavmi pür muhafaza içine tıkılmış ve kilitlemişti.

İhtilalcilerin bi takımları, öcleri bir nevi meşalelerle alev-i nisar sırıklar getirmişlerdi. O alevler hevl-i engiz çatırtılarla kıvılcımlar ateş, alevler yongalar saçıyor. Ve cihetini kırmızı bir aydınlıkla dalgalandırıyordu.

Diğer bir zamanın ortasında uzun ve kalın tek bir sırık vardı ki tepesinde bir insan cesedi-i ma'luk. Bu ölüden bin seda-i hiddiyat, bin harekât-ı infial u intikam alıver ve bu seda u hareketin içinde bir esem tekrar edilerek yuvarlanıyordu:

—Kasatura! Kasatura! ... Ufanadukası; bu, kendisinden intikamlar alınan ceset, musallam bir kuvve-i muavine toplamak için hemen yola çıkardığı " Vinçhe Nasumuvru" olduğunu talebince, şedit bir tehici asabiye tutulan ellerini ısırmaya başladı.

"Masağrunya"ya parmak işaretiyle cesedi gösterdiği vakit o, yavaş bir sesle:

— Hepsi bitti! ... dedi.

Fakat dün Filip bunu işitmişti. Artık bütün asabını bir pence-i yeis u heras sıkıyordu.

Hizmetçiler harp u bir renk-i mevt kaplamış sımalarla kapının arkasında durarak bazıları ağlıyor, bazıları ervah-ı mukaddesten istifade ediyor, bazıları ahalinin reisinie arz-ı hidmet etse hayatını kurtarmak kabil olup olamayacağı hakkında Tarık-ı hıyanete giden çareler düşünüyordu. Bu sonuncularından beş altı kalp, bir ittifak-ı ser'i ile düşündüklerini yaparak hıyane-i avdet ettiler.

Balkona! Balkona! ... Ahali bir fırtına kuvvetiyle bağırıyordu.

— Balkona! ...

Ufana dukası sarayda daha az tehlikeli bir yere gitmek için yavaş yavaş " Masagrunya" ile konuşuyordu.

Duka, hizmetçiler arasındaki hafif fısıltıyı ve ikisini mefellucu yanağından indirmeye çalıştıklarını, diğer ikisinin onlara doğru gelmekte olduklarını işitmiş ve görmüş idi. O taraf dönerek;

— Koltukta oturunuz, peder netice iyi olacak merak etmeyiniz diyordu. O dinlemedi. Bu şişman ve cisi-i ihtiyar, şimdi şedit bir saraya tutulmuş gibi idi. Kendisine yüklenen iki hizmetçinin boynuna lerzedar kollarla sarılmıştı; homurdanıyordu. Salonun her tarafı kapalı ve dayanılmaz bir korku ile doluydu. O sedye içinde iri bacaklar dışarıda karışmak ve harap bir ıtratsızlıkla sallanıyordu. O kocaman boş bir tuluma benzeyen karın, dizlerinin üzerinde dingilliyordu. Boynu nakl-ı ameliyatı pek zahmetli oldu.

Duka, masagrunya"ya seslendi:

— Cuvanni haydi! ...

Masagrunya bir hamle-i meyusa ile davranarak kapıları, kanatları açtı, balkona çıktı.

Muhesarlar, buhar gibi azim bir gürültü ile karşıladılar... Şimdi beş en fazla yirmi meşale nar-ı efşan birleşmiş, oraya hücum etmişti.

Aydınlık balkon altındaki gâvur simalar yerlerde yatan icsat-ı maktulayı, siyah balkon demirleri tenvir ediyordu. Meşaleciler yüzlerine saçtıkları kıvılcımlardan ve ateş parçalarından tahfiz için onla sıvamışlardı. Meşaleler kuru ve kuvvetli yanıyorlar mevac ve ateş kıvrana kıvrana, çatırdaya çatırdaya havaya fişekler gibi patlayarak ateşler saçıyorlardı.

— Masagrunya! Masagrunya! ... Sofi'ya için ölüm! ... Zalim için ölüm! ...
Bütün halk böyle bağırıyor ve bağıra bağıra bütün hamlelerle daha yaklaşıyorlardı.

"Masagrunya" gürültücülere işaret-i teskiniye tarzında bir ellini uzatıyor ve sedasının bütün kuvvetiyle kral Nemina bir kanun ilan eder gibi bağırarak halkı itaate davet ediyordu:

— Lütf hakla "Secliyatın" nın vaktısın hükümdar haşmetma bi ikinci Ferdinand namha! ...
İki üç meşaleci gürültü arasında cevap verdi:

— Hırsıza ölüm! ...

Kral namına istirhamcı hatip göğsünden ve alnından vuruldu; bir defa sendeledi, bir elini kaldırmak isteyerek yuvarlandı. Düşerken başı, hitbesinin önünde bağırdığı terace ile bir demirin arasında sıkışarak vücudu bir büyük kabak gibi sarktı; artık harıl harıl kan akıyordu. Bu halkı sevindirdi.

Meşaleciler, balkonun altına daha yaklaştılar , " Vinçhe Nasumuvru"yu

Mabin nazarının yanına girdiler. Şimdi halk bu iki cesedin birleşmesine bir hat u haşı ile bakıyordu.

Yine bağırmalar yükseldi:

— Kasatura, kasatura! ... Duka! ... Ölüm! ... Şimdi müthiş bir taş hücumu kuvvetli ve seri bir seyl hızıyla sarayın pencerelerini döküyordu. Camlar, müthiş şangırtılarla muhasaraların önüne düşüyor, taşlar yuvarlanıyor ve uçuyordu. Bu hamlede hamlede muhasaralardan hayli yaralananlar oldu. Taş hücumun sonunda " Ferdinand ve şeyvali" bağırdı:

— Kapılara! ... Bu seda birçok ağızlarda tekrar etti.

Artık Ufana Dukasının tekmil-i halas ümitleri harap olmuştu.

"Masagrunya"nın sukut ettiği balkonun kanatlarını kapamaya hiç kimse cesaret edememişti. Orada ceset berbat bir vaziyette, malk duruyordu. Bazı meşaleciler serbest hareket edebilmek için sayı ateş feşanelerini oraya dayamışlardı.

Kapılara vurulduğu işitildi; Ufana dukası, bir tahribe daha yapmak istiyordu. " Don Filip" korkudan atl kalmış, gözlerini kapatmıştı. Artık sesi çıkmıyordu. " Karla Tutu Kuruva!" başı sarılı

bir köşeye kaçmış, korkudan ve titremeden dişleri çarparak, zavallı fırlamış gözleriyle efendisini her adımını, her hareketini, her sözünü takip ediyordu. Hizmetçilerin hemen hepsi tavan arasına kaçmışlar, pek azı bu hücum salonlarında kalmışlardı.

"Dük Levici" bunları toplayarak, canlandırarak, ellerine peyştevler tüfekler vererek silahlandırdı. Hepsini tekrar tekrar bir pencere bir balkon arasına tayin etti. En ziyade mümkün olabilen süratle şu kalabalığa kurşun atacaklardı; hiç ses çıkarmadan ve hiç orada mevcudiyetlerini hissetirmeden...

— Arş! ...

Ateş başladı. " Dun Levici" müterdid helecanlarla ümit ediyordu. Bizzat kendisi uzun tüfeklerini şayan-ı hayret bir cesaretle vasıla yorulmaksızın dolduruyor, boşaltıyordu.

Halk birbirine sıkışık pek kalabalık idi. Bu cihetle hiçbir adım boşa gitmiyordu. Muntazam bir ateş ortasında kalan halk her adımda bir feryat koparıyor, karışıyor ve bu hidmetçilerin gayretlerini ateşliyordu. Perişanı galebe ettiler. Pek çoğu yaralıları yerde bırakarak kaçtılar.

Şimdi hidmetçiler cemaati bir seda-i zafer çıkardılar:

— Yaşasın Ufana Dukası!

Bu mahlûkat-ı sefile, ancak şimdi, düşmanın arkasını gördükten sonra kesb-i hayat etmişlerdi, artık saklı durarak görünce inmediler, bir hiddetle ayağa kaktılar. Her adım için bir hedef arıyorlardı. Ve her düşeni görünce bağırıyorlardı:

— Yaşasın Duka! ...

Az sonra saray tamamen muhasaradan kurtuldu. Etrafta yaralıların inleyen ıstırapları inliyordu.

Mecruhlar arasına atılmış meşalelerden çıkan alevler, onları yakıyor, bazı baygın kalanlar da bu yeni acı ile yekzan iniltiler çıkarıyordu ve o ateşleri, alevleri mütediyen akarak bir yekün kan küllerli söndürüyordu. Bu esnada " Ufana Dukası" yalnız idi; " Karatutu"nun müz'ic ağlamalarını teskine çalışmakta ve hiç olmazsa bu gece için her tehlikeden masun kalan niyazını takipte iken bir an

ihtilalcilerin ıslıkları, bağırmaları hemen sarayın önünde şedit rüzgârlara karışarak yükseldi. Şimdi aşağı odada sarhoş uyuyan hidmetçi dumandan boğularak uyandılar. Onlar hala sarhoş, ayakta duramıyorlardı. Dilerinde felce benzer öyle bir adalet var ki konuşamıyorlar.

— Ateş! Ateş! ...

Şimdi hidmetçiler, sanki bir şeyden ürken bir hayvan sürüsü gibi titriyorlardı. Denait-i madrezat avdet etmişti. Korkunç bir rüyada gibi idiler. Ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Tehlikenin katiyen tahkikini görmeden bir çare-i firar arıyorlardı. Duka bu an-ı vakaya birden inanmadı. Fakat " Karlatutu kuruva" salona hücum eden dumanları gördüğü ve orada arayan eden Arslan sedalar yine benzer müthiş haykırmalar işittiği vakit heras-ı enkiz bir çığlık kopararak beyhude hareketlerle çırpınmaya başladı. Rüyasında ağır bir ölümeni amak muzallimine yuvarlanmak acılarıyla kıvranan " Dun Filib" çocuğun gürültüsüyle birden uyandı. Oğlum, gayr-ı kabil firar idi. Ateş, kavmi bir rüzgârın darbeleriyle şedit ü sevat-ı enkiz, koca binanın asab-ı rasantını yalayarak, haris dişlerle kemirerek, çatırdatarak her şeyden pür telaş, mevac-ı seri elceriyan ahenkdar alevler çıkarıyordu.

Alevler, tahtalar üzerinde sessiz koşuyor, döşemeleri müterdidi hafif temaslarla okşayarak üzerlerinde anı güldesteler yapıyor ve onları güzel fakat girizan renklerle boğuyordu. Küçük pek ince bir ihtizaz binlerce dilleri, nüfuz-i acul ile ipeklerin harim canına giriyor, oradan birden bedenlerine ilk çıkan bahadırların ruhların huya ederek, bu tarafta anı ve mahtus bir hareketle, perilerin valihlerin dudaklarında asla gürlememiş tebessümler tutuşturuyordu; daima seyyar, daima girizan, daima daha ziyade nevar, acul geçiriyorlar, koşuyorlar koşuyorlar. Temas ettikleri eşyayı bir hareketi ricayı ile sarsarak tutuşturuyorlar; onları öyle tutuşturduktan sonra şeklini asla bozmadan na-kehan kırmızı yakut yapıyorlardı.

Daha sonra, sam'açan gürültüler, sukutlar, na-kehzuhurremadadlar...

Bu laid dercatile fezayı dolduran sedalarda dercat bir ahenk ile vas bir sahne-i musiki vardı. Sanki milyonlarla bakır levhalrdan müteşekkil azim bir bando zili ve beraberinde milyonlarla mızraplı bir ergunun.

Bu sam'açan musikinin an-ı girizan fasılında semanın saf ve hayali nevaz yıldızdan taçlar ile parıldadığı görülüyordu. Ve tekmil-i saray, ateşin kudreti-i hakimanesi altında idi.

— Kurtarın beni! Kurtarı beni! ...

İhtiyar uzandığı yere çöküyor, iniyor hissederek ve beyhude telaşlarla kendini kurtarmaya uğraşarak, gözleri kararmış zalim ve kederi enkiz bir felakete uğramak helecanıyla bağırıyordu.

— Kurtarın beni! ...

Ark-ı el'ada bir kuvvetle kendini kaldırıyordu, yere attı. Şimdi helecan ile yüzükoyun, dizleri üzerinde, küçük bi derman-ı adımlarla kaçmak, kurtulmak istiyor ve tarif edilmez bir şiddeti hareketle çabalanıyor, koşuyor, elleriyle yürüyordu. Birden düştü. Bir darbe-i alev yetişmişti. Ve artı canı yanmış bir yaban domuzu gibi çırpınarak bağırıyordu.

Ahalinin sedaları hakimane bir kuvvetle yangının kuvvetine çıkıyordu. Hidmetçiler, korkudan ve acıdan çıldırmışlar, yarı yanmış, pencerelerden atlıyorlar, sokağa hurda hoş yuvarlanıyorlar, canlı düşenleri hemen avlıyorlardı. Her sukut-ı ahalide bir gariv na hoşnut hâsıl ediyordu.

— Duka! Duka! ...

Na şekip ve na hoşnut idiler, onlar müstebitlerini, o huysuz maşukuyla beraber böyle atılır görmek istiyorlardı.

— İşte! İşte! ...

— Atla! Atla! ... Seni istiyoruz, atla!...

— Geber, köpek! ... Geber! ... Geber! ... Geber! " Dun Levici" büyük kapının önünde, tamemen ahalinin karşısında görünmüştü. Elbisesi alev içinde idi. Kucağındaki "Karlatutu Kuruva" hiç kımıldamıyordu. Yüzü tanınmayacak derecede yanmıştı. Ne saç ne sakal, hepsi yanmış... Yangına karşı cesur yürüyordu. Ve bu kadar ızdıraba karşı kıymetdar bir metaneti vardı.

Ahali, Dukayı gördükleri ilk anda mebhut kaldılar. Sonra tekrar gürleyerek bağırmakalrla hareketler birbirine karıştı, vahşi bir intizarla bakıyorlardı ki bu, büyük fedakarlık önlerinde can versin.

— Buraya, buraya köpek! ... Seni ölürken görmek istiyoruz.! ...

"Dunlevici" alevlerin önünden geçerken bu son sevinmeyi işitmişti, bütün ruh-i metanetini toplayarak ve bütün olanca kuvve-i ta'zimiyle tasvir edilmez edilmez bir haerketi tahkiriye gösterdi, arkasını döndü, eli nehayı orada kalmak üzere ateşin en canavar haykırmalarla saldırdığı tarafa yürüdü ve kayboldu.

Fi, kanuni sani sene 1907

Ali Fahri

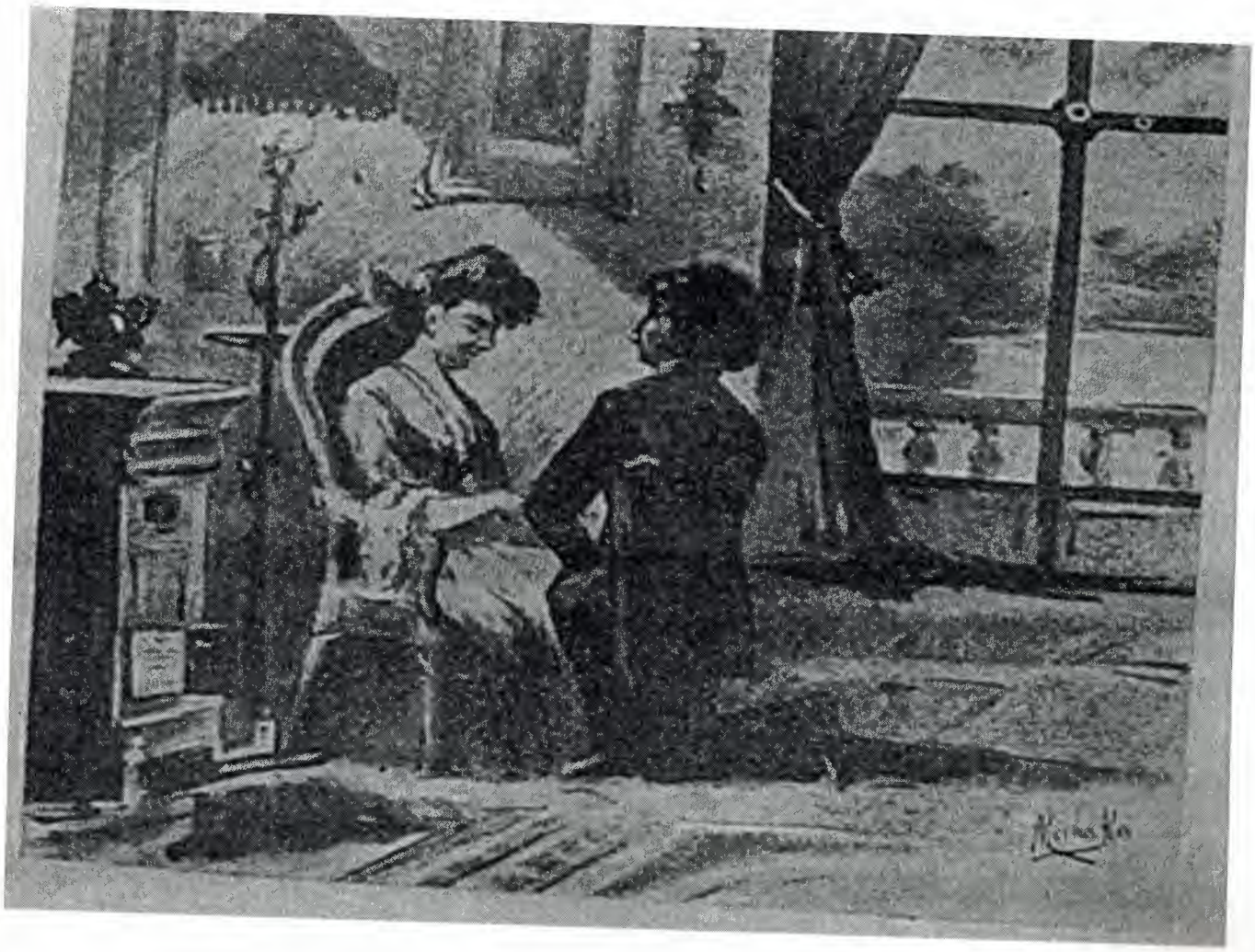

Buhran

Seni ben seviyorum, sevmiyorum
Geçen akşamki sahte sözlere aldanma, kuzum...
Sakın aldanma inanma
Bir muvakıt sıtma
Azabı bir humma
Sanki bir fırtına kalbimde kudurmuştu
Akşam birden
Bimiyordum o zaman kendimi ben
Bana hâkimdi evet kalmayan

Bir süreksiz heyecan,
Bir nöbet, bir dizyan...
İ'tiraf ve temin
Ağlamaklar ve yemin,
O beyaz mendilini ıslatan
Eşkab-ı raz, o melik çehrene doğru
Uçan intizarı niyaz o vücudumda
Gezen reşme-i bir beruf u medid,

O damağımda kopan zilzile-i ışk ve ümit ki ederdi teyit.
Leb-i lerzanımdan
Ateşin pür furan
Çıkan elfaz perişanı... yalan, dedi yalan...

Niye bilmem nasıl oldu bilmem,
Pek ılıktı odamız...
Niye bilmem, nasıl oldu bilmem,
Öyle kaldık yalnız...

Kimseler yoktu, evet, hepsi çekilmişlerdi....kimseler yoktu? Hayır, vardı biri, ta yakınında, o hararetle uyuşmuş, dalgın uyuyan nazlı ve munis o yeşil gözlü kedi... kapamıştı o deniz gözleri bir tüylü beyaz puşide, başka bir ufka açılmıştı. Pür esrar ve emel çeşman. Kim bilir hangi semalardaki pür cazibe bir hurşide mün'atıf şimdi o zümrüt-ü nazar handanı?...

Kim bilir hangi müzhid kuşlar,
Kim bilir hangi gümüşten kelebekler o yeşil gözleri bir sine-ği rüyada sabırsız bekler,
Aldatıp etmek için bir küçücük an-ı tez zamanlar?
Yoktu hiç kimse, fakat yalınız uzaklarda beyaz bir sima,
Bir pamuktan yığının arkasına gizlenmiş gecenin gizli muhabetleri her an teftiş eylemekten mütelziz, mütecesses, şeytan kızı, mest ü bir haz,
Asumandan bize yollardı beyaz, yaramazdır nazar-ı istihza
Bir nazaır ki: ne tahf-ı derdi sevişmez iki me'sut insan
Gecenin ruhuna naizdi sukut, bir ibadetgâha dönmüştü, cihan, o anki her şey müterdit, mebhut, bütün insanlardan
Ayrı, bir başka Samimi ve derin
Arz-ı meçhul tabiatla mür akıbetti
Hazra bir sükûnetle ufklar, dağlar
O yeşilbaşlı ağaçlar ve yeşil yüzlü deniz, hareketsiz, sessiz
Düşünürlerdi. Ne bir kuş ağlar, ne de bir dalga fısıldardı. Çakıllar seyyal, tozlu son buse-i emvac ile mest-i amal, o anki bir efz u seda
Bir münacat-ı melul sevda ediyordu tekrar
Ve semalarda pamuktan kuşlar uçuyorlardı.
Mehtapta bir gizli melal vardı. Yalnız gecenin o münevver, Nermin
Tizi pek şendi, evet, şen, mütbesem, ceval...
Neyse bilemem, nasıl oldu bilmem, uçtu birden nazarım çehre ki har u hayran... niye bilmem, nasıl oldu bilmem,
Sen de baktın bana, mest u handan...
Ve devam etti mübit bir an.

Budur aguş-ı hariz inzar, kalbimin buzları üstünde doağn çems-i bahar şimdi kalbimde büyük bir heyacan, şimdi benim de belirsiz tutuşan bir yangın.

NEAR EAST UNIVERSITY LIBRARY LEFKOŞA

Gözlerim şimdi mülakat-ı nigahınla ezilmiş baygın, ağlıyorlardı ve yaşlarda, hazin ve asabi, asumadan seraz hara düşen jale gibi, konuyorlardı. Seng ü ebken kuralardan mesnu' o siyah kalemlerinin üstüne sermest huzu'

Odamız cennete dönmüştü, melikten sende; bende diz çöktüm. O günde sana oldum bende ellerim çehre-i zerdemde gezer, nazarın kalbimi nur ile ezer, leblerim penyu ark danteli üstünde yüzer, gizli bir his-i girizan beni her lahza üzerken, ah,
Sinem oldu açılıp aşkıma bir tatlı siyah...

Orada ben bir sahife-i şiir okudum, öyle bir şiir-i çuh ve enfes ki uzak asırların ufkunda gizlenen eski bir muhabbet hikâyesiydi, uznun ve sıcak bir hikâyeyi idi... bir şeb-i daimi ile meşhun zevalı kalb-i müridim biraz güneşlendi. Ve diyordum ki, uzuh mes'udum.

Ah, lakin bu fecr kabzetti ve sabah olmamıştı, aldandım, onu ben sabah ser imdi sandım. Bu derin gafletimi anladım ancak şimdi, anladım, şimdi perişanım, ah, bu günah.

Eziyor kalbimi bir hissi nedametle, evet mahrumum ben, beni affet, effet... ben inandım o zamanki hisse sen inandın bana bir biçare kadın!

Ağlıyor şimdi gözümde yâdın. Leblerimde gülüyor bir buse. Ah bir yad ki nasad u melul.
Ah bir buse ki zar u melul.

Yalnızım ben bu gece; sızlaya kalbime her şey geliyor tehyice... Çınlıyor afk-ı samahımda bütün kahkahalar, her şeyde bir istihza var...

Hele bak bak geçen akşamki Müşvik kamre ne kayıtsız ne donuk bir çehre!...
Geçen akşam gezinen merreze-i şuh sehab ki sefid ü sefaf, ediyorlardı. Bizim aşkımız üstünde tuhaf... Yok bu akşam o semavi-i kuşlar, başka ifrit gibi korkunç siyah kuşlar var. Uvh her şeyde meraret ve damağında azap...

Kapı şimdi aralandı ve gelen bilsen kim?
Geçen akşam uyuyan nazlı yeşil gözlü kedim!
Ah onu ince sedasında bile başka bir name-i istihza var; ah, bu akşam o da şuh u kadar... Yok mu bir çare şu kalbimdeki müthiş emel-i ta'dile?

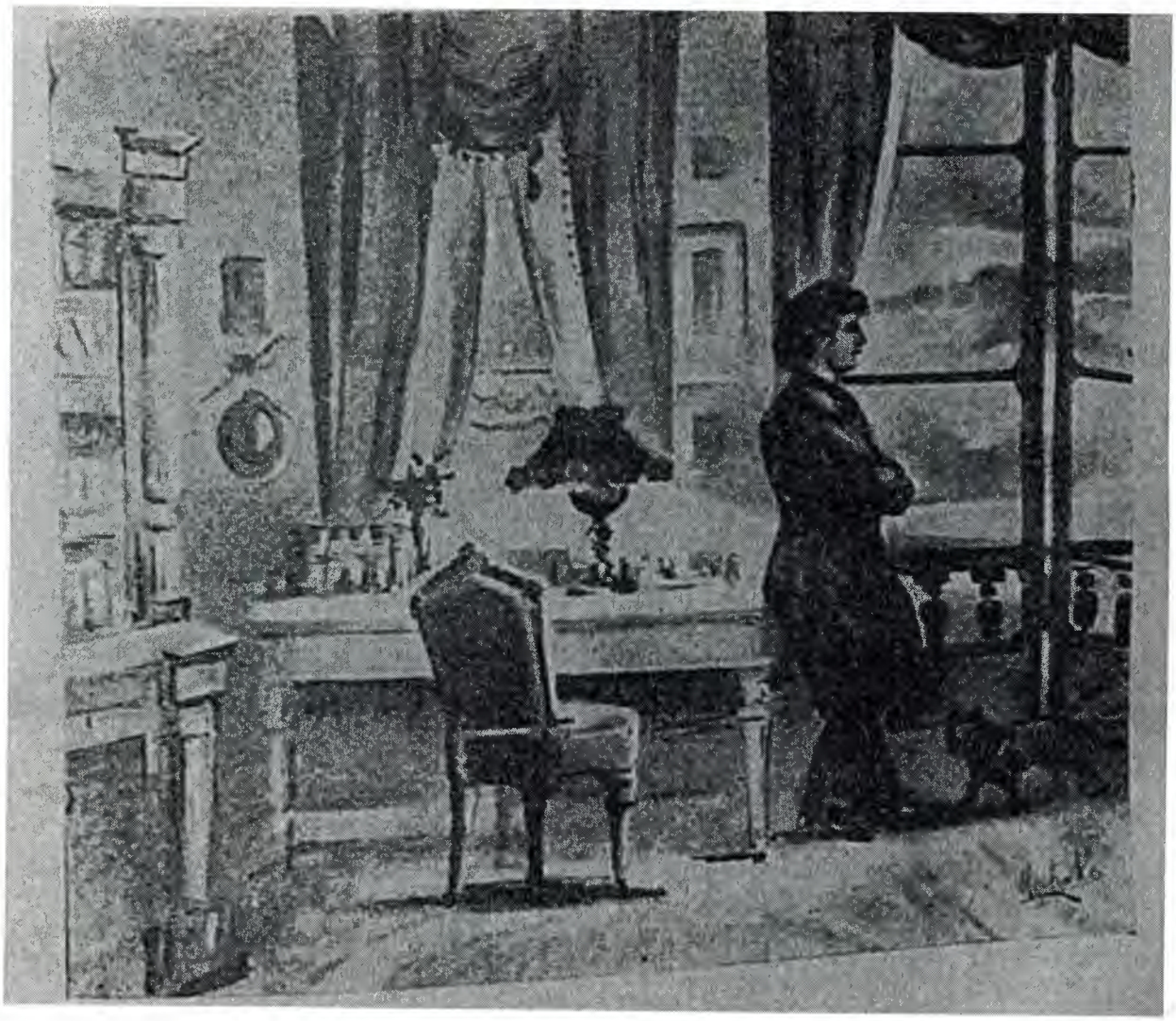

Ben bu akşam ne kadar zar u perişanım. Ah, bu günah. Eziyor kalbimi bir hiss-i nedametle, evet, mekrurum ben, beni affet... Kanayan kalbimi sensin ancak yad aff u kereminle saracak.

Ah, ey pembe, ipek, şuh, güzel el!

Gel, gel benim kalbimi sar.

Gel, benim kalbimi sar, ey yed şuh u sehar! Ah gel, gel, sana ben muhtacım, sen gelirsen dinecek bilse ki acım...

Yoksa mutlak bu günah ve bu leyl-i bedhah

Ve şu karşımda gülen çehre-i meşum ve siyah beni artık edecek kahr u tebah...

Seni ben sevmiyorum sen, beni gel bir an sev!

Çünkü sensiz bu guyur ruhu bu hain bu boş ev.

Mart 1325 Gece

Celal

ÇILBIR

Muharri: Kütav-ı Ruz

Sabahtan beri düşmekte olan yağmur yorulmuş gibi görünüyordu; o kadar ince ses idi ki akşamları çamzarın fevkinde müşahede alınan sis mi anlaşılmıyordu.

Henüz yemişten dalmak sevkinde uyumuş olan Bibik Efendi ebkanına çekilmiş idi.

Siz de leus ve ben açık olan pencerenin karşısında ayakta ufku seyrederek mırıldanmak nevinde negni ediyorduk.

Zevcem bana dedi ki: — Baba nuh sefi neden çıksak?...

— Lakin kavs-ı leazih görmüyorum.

— Daha iyi önümüze doğru gidelim. Gitti ve biraz sonra başını uzatmış, ayakkabılarını giymiş, eldivenlerini takmış olduğu halde avdet etti. Kuvveli bir surette bir hayli zaman görüştükten sonra tekrar buluşulan o latif günlerde vukuç geldiği vucuhla yanına sokularak güzelce koluma girdi.

— Ah dışarıya çıkmaktan ne kadar memnunum. Letamet havayı hissediyor musun? Ben yürümek isterim…

Çok uzağa gitsek!

Henüz aydınlık.

Bu sözleri söylediği esnada meşini binmeğine tevkif için iri adımlar atarak ve gülerek beni istiyordu.

Çitin boyuna gittik ve sola saparak ormana girdik. Bu güzel ormanı ne kadar severdik! Şu saatlerde sakin, nemnal u ratib olurdu. Sudan yerişmiş olan yosunlar sıkılan bir sünger gibi ayaklar altında ezilir. Dalların her bir yaprağında sukuta hazır bir seffaf katre sallanıyordu

Tevkif ederek levize:-Islanacaksın dedim.

— Adam sen de! Ayakkabılarım kalın, haydi gidelim.
Sakitane katre-i ris olan orman arasında seyranımıza devam ettik.

Zevcemin bu akşam cesur olması hoşuma gidiyordu. Zira, hususiyle her şeyinin sukut edip peyda-ı sükun ettiği, rüzgarın sakin olduğu, yağmurun yorularak bulutlara sokulduğu hatta kuşların bile uyumayı tüylerini kar teması düşündükleri bir saatte nemak bir orman kadar güzel bir şey yoktur.

Ben bu hali sorarım, zira insan eşiyle beraber kol kola bulunarak, tamamıyla yalnız olduklarını hissederek muallâ yeşil Kâbeler altında gezmekte nemnak ormanın nafiz raihasını teneffüs etmekte bütün kütüklere boyuna aksederek ahengdar ve uzun bir ses çıkaran meşelere bir değnekle çapmakta; gah kırılan bir dalın, gah yaparaktan yaprağa fısıldayarak vakit vakit düşen su katrelerinin gürültüsüyle tevkif etmekte, yağmurla tasfi eden havayı safi ciğerlerin bütün kuvvetiyle çekmekte, bütün bu levah-ı tarife rahfiyenin ahenk-i naz gibi şeyle tabir etmek mümkünse gözlerle dinlemekte bir haz-ı fevkalade vardır.

Tasvir-i hakikate tamamiyet-i asabetiyle istimal idiyle kesb-i amiyet eden bu taz-ı lisanı cem' kemet-i tarife maksadıyla ihtiyar ediyorum zannedilmesin.

Güzel bir günden sonra şems-i anka doğru ukul ettiği vakit menazır, ateşinin başında ipek bugün bir genç kızın çehresi gibi renk-i lale boyanır, gark-ı elvan olur envah şedit neşvesinden istihzaza gelmiş zannolunur, gündüz esnasında tabiatın sarma harareti-i intişar eder; yaprakların üzerinde

elmaslar, zümrütler, yakutlar, yosunlar göklerde raksa bahş-ı zevk olacak. Zafahat-i müshibe görülür. Burası bütün kuvve-i teshiriyeye malik bir mecmua-i ahenk, bazen açılınca gözleri kamaştıran bir mücevherat hafızası gibi iş'a bir levha-i zinetdüş halindedir. Burası bir mabide-i kabil neşidedir ki surların tarif-i evsafı aks-i endas mehabet olduğu bir sırada bir mat-ı heyet umumiyesiyle beraber zanıv-ı bezmin tehammit olmuş, eflaki ref' avaz-ı şükran ediyor zannedilir.

Mazlum bir havada başka bir letafet verdı. Bir renk-i servere, bir nağme-i neşve ora tesadüf olunmaz; tabiat yoruluş da bir parça esnedikten sonra gark-ı hab oluyormuş gibi gözlerin nemnak, bir sükûn u maht içinde uyur. Bu akşam kendisini uyutmakla yükümlü olan kemanlar bir ebkmane ile inler, hafif hafif zemzemesaz olur, yayılır bir hazin amık ile metaper gibi kirişlere ancak temas eder.

Bir rüyaya benzeyen şu musiki-i sakiti hissedebilmek için vakf hissetmek lazım gelir; lakin bu seda-yı sakit namedar..... Hilavettar, o ahenk-i hafif o kadar haspururdur ki gözlere takrir-iilhan eden bu zamanın dalsır-ı zevk olanlar tarafa pürdaz tamburlarla eninkzar kemanlardan, sitre-i nemnakı altında mestur bir ormanla imkasat-ı menhube altında şimşedar bir ormandan hakisini ithap edeceklerinden aciz kalırlar.

Biz ağaçların altında yürümekte iken başımız fevkinde hafif bir rüzgar geçerek zirvelerini okşadı, dallar hemen hışıltıya başladı ve ıslanmış kuşlar gibi silkinerek üzerimize bir baran-ı mecuhrat döndü.
hemen tevkif ederek. — Aman yarabbi ma'zup rüzgâr! Islandım! dedi.

Elbisesi biraz uçuşuyordu. Birbirine sıkışmış ve otların içinde nim saklanmış yumuşak ayakkabılarını görüyordu.

— Islandım, ıslandım; başlığım kalktı, boyuna bir tufan, bir nehir aktı.
—Nereye zavallı sevgilim?

—Nereye mi? Söylüyorum a, boynuma sarıl işte...
Bana baktı, gülüştük.
Boynunu sildim, başlığını yerleştirdim..... koruduğu zaman müdbesane bana dedi ki:

— Sen pek hoş bir adamsın.

Zannederim ki bu vak'a ona bahş-ı neşve etti, ortadaki otların üzerinde bana müstend olduğu halde sıçrıyordu. Birdenbire yüksek koruların sükûn safisi içine daldığımız sırada: " Ey, hiç zevcesini sevmeyen küçük, yaramaz kocacığım, haydi ileriye!" sözlerini bir havaya uydurarak tırmanmaya başladı.

Bu sözleri iri adımlar atarak güzel beyaz dişlerini bana göstererek öyle hoş bir tavr-ı latifeyle, kolumu öyle muhabetle sıkarak söylüyor idi ki ben de onunla beraber tırmanmaya başladım.

Çocuk gibi idik, bunu hissediyor ve bu halin latenatini bildiğimiz için neşveyab oluyorduk.

Birdenbire bir kömür ocağının önünde tevkif ettik; kurumuş bir havuz bir ocak... bilmem, fakat bu mevkide parlak yoğrulmuş; ağaçlar ezilmiş gibi görünüyor ve çalılar arasında kıvranarak kızgın göklerin fışkırdığı müşahede olunuyordu.

Bana bakarak Leviz dedi ki: Kaybolacağımıza ihtimal veremez misin?

— Hayır sevgili civanım.

— Ya kaybolursak! Yarın şimdi beyaz yastıkçığında uyuyan zavallı kuzucuk nedir?

— Dönmek ister misin? Söyle, dönmek ister misin?

— Lakin evimizden ancak yirmi dakikalık bir mesafedeyiz, ziyade değil.

— Evet, evet, ormanlarda kaybolan bütün siyahlar zannederler ki evlerinden ancak yirmi dakika uzaktalar. Ben bu kıvrılmış, çirkin ağaçları sevmem, bunların kökleri arasında ne kadar böcekler vardır!

Titredi ve eğilerek atf-ı sem' dikkat eden biri gibi: — Bak, işitiyor musun? Sus.. Bak, bak, ne kadar derin, ne kadar derin! Bu saatte orman içinde bu ne olabilir? Güneş grup ediyor, artık dönsen!

Dinledim ve hakikaten derin bir gürültü işittim, fakat derhal sebebini ona da söyleyebilirdim, ama yani başımda ciddi, kulağı dikilmiş, ağzı nim açılmış, gözleri beneklerini sual etmekte görmekten o kadar hoşlanıyor ve güya bana huluk etmiş gibi sinem üstünde titrediğini hissetmekten o derece haz alıyordum k bir hudkam gibi bela fitur cevap verdim:

— Hakikaten bu gaybdır! Derin darbeler işitiyorum... haydi, gidip görelim. Bu uzakta değildir.

— Oraya mı gitmek ha? Sen deli misin zor iş

Kulağıma pek yavaşça: — Çok korkuyorum, dönelim, rica ederim, dönelim.

— Ne kadar korkaksın! Bunun kesim yerlerinde işleyen yarıcıların tokmaklarından ibaret olduğunu fark edemedin mi?

— Yarıcılar diyerek beni aldatmak mı istiyorsun? Bu yarıcılar neye yarıyorlar, bakalım?.

— Fıçı tahtaları yapmak için iri meşe kütüklerini yarıyorlar, işte garibe bundan ibaerttir.

— Emin misin?

— Evet, sevgilim.

— Bu yarıcılar namuslu adamlar mıdır?

— Evet, hususiyle bunlar! Ben onları pek iyi bilirim, haydi gel, görmeye gidelim üç dakikalık yol...

Bir parça çekiştirmeye mecbur ederek beni takibe karar verdi. Birkaç dakika sonra dünyanın en garip münzar bir yerinde, o netar yüklü civarında kübran hikâyelerinde görülen vahi konak yerlerine müşabe iki üç kulübenin karşısında bulunuyorduk.

Zihnen şunu sever idiniz? Yosunlu, mazlum, sık ormanın örtüp yeşil tepenin altında kaybolmak üzere mavi bir duman neşreden beyaz baca ile mechuz ağaç kütükleri ve tahtalardan müştekkil kulübeler, yan tarafında yığılmış ağaç kütükleri dağlar teşkil etmiş ve bir şekil her meydanda

sıralanmış kırmızımsı, sarı bir renkte tahtalar üzerinde birkaç çamaşırın kurumakta olduğunu bir ağaçtan bir ağaca gerilmiş bir ip; kulübelerin etrafında yer düzelmiş olup küçük, alçak bir kapının önünde toplanmış olan on kadar tavuk, bir ihtiyar kadının atmakta olduğu taneleri yemektedirler.

Bizim takibimizi görünce ihtiyar kadın:

— Akşamınız hayır olsun, mösyo, madam. Biraz girip ısınmak ister misiniz? Bu akşam çok serin! dedi.

Leviz bütün bu şeyleri bir temaşa-i kahide güzel yapılmış bir manzaraya bakıyormuş gibi seyrediyordu. İçeriye girdik. Burada mevcut olan şeyler muhafazasıyla mutasıp idi.

Guş bucakla namlu şekil gayr-ı muntazamda olan kulübenin ortasında, ocak mahalini tehdit ve ateşleri zapt eden dört demir arasında gayet güzel bir ateş şa'şa'peş idi.

Eski Romalıların evlerinde cihannümalar gibi çatı delik olduğu için alev yükseğe çıkmakta ve güneş ziyasının duhul edip dumanların çıktığını açık vevası bir baca teşkil eden bu delikten ağaç dalları nim-i mazlum görünmekte idi.

Küllerin üstünde içinde bir şey kaybolmakta olan bir çömlek! Her nevi alet ile nemli olan kulübenin köşelerinde biri çukur yanaklı, tuğla gibi kırmızı çehreli bir küçük ihtiyar ölmek üzere üç kişi var kuvvetleriyle baltalamakta idiler. Bunlar peder, oğlu, damat idiler; birlikte yaşarlar ve senenin bedaitinden nihayetine kadar yaz kış kendilerine imalgah makamında hizmet eden şu bulunduğumuz kulübede daima meşe yararlardı.

Tahminen haftada bir kere oğlu köye giderek zahire alırdı. İşte o kadar. Pazar günleri ise bütün aile ağaçların gölgesinde top oynardı.

Biz girdiğimiz zaman işçiler tevkif ettiler. Her biri bizi selamladıktan sonra mesai oldukları baltaları bıraktılar. Bu meşeler için güzel fakat müthiş manzaralı, iri, sivri, kalın demirli, kısa saplı korkunç bir alettir.

Ceviz oturmakta olduğumuz küçük set üzerinde yanıma sokuldu.

— Teşekkür ederim, mösyö, biz de talim etmek üzereyiz.

İki delikanlı baltalarını bırakarak ancak yontulmuş dört ayak üzerinde bir tahtadan ibaret olan izmne-i müdkatmeye mahsus bir sofraya yanaştılar. Küçük, kalın mamül tabakları koydukları sırad ihtiyar bir kadın büyük bir mangal getirerek ateşe bir demet yonga atmakta idi.

Şu garip ve kaba kulübede Leviz bana ne derece zarif ve narin; uzun eldiveni, yumuşak kunduraları, o kıvrılmış fistanıyla ne derece nazik görünüyordu.

İki elini uzatarak kendisini alevlerin hararetinden muhafaza ediyor ve yarı onlarla görüştüğüm sırada göz ucuyla tavada çıtırdamaya başlayan yağa nezaret ediyordu.

Birdenbire ayağa kalktı ve tavanın sapını ihtiyarın elinden alarak:" Bırakınız, çılbırı yaymak için size yardım edeyim, olmaz mı?" dedi.

İhtiyar kadıncağız tebessüm ederek tavayı bıraktı ve Leviz mantarı harekete başlayan kamışı tutmakta olan bir balıkçı vaziyetinde yalnız kaldı.

Ateş kendisini tamamıyla tenvir ediyordu. Gözleri erimiş olan yağa mewrnuz kolları önüne doğru uzanmış olduğu halde kendisine cesaret vermek için olmalı- bir parça dudaklarını ıssırıyordu.
İhtiyar dedi ki:

— Sizin küçük ellerinize nisbetle bu biraz ağırdır. Bahs ederim ki birinci defa olarak oduncu kulübesinde çılbır yapıyorsunuz, değil mi, madam?

Leviz gözlerini çevirmeyerek "evet" manasını ismaren işaret etti. Birdenbire öyle bir hal-i mütelaşiyan ile "yumurtalar! Yumurtalar!" diye bağırdı ki hepimiz kahkahayı salıverdik.

— Yumurtalar! Yağ kabarıyor!... Çabuk geliniz, yoksa karışmam.

İhtiyar kadın kemal-i telaşıyla yumurtaları çırpıyordu. İhtiyar:

— Haniya otlar? diye bağırdı. Pelikanlılar:
— Ya sucukla toz? dediler. O zaman herkes işe koyuldu; kıyma kıyılıp, otlar doğranıp, yumurtalar çırpıldığı sırada leviz telaşlı bir çehre ile ayaklarını vurarak:
— " Çabuk olunuz! Ama çabuk olunuz! diye bağırıyordu.

Nihayet tavada büyük bir buhran vuku' asa geldi vasr-ı azim başladı. Hepimiz ateşin etrafında endişe ile bakıyorduk, zira herkes elini işe soktuğu için netice-i emeliyat herkesi mücesses ediyordu. İhtiyar kadıncağız bir büyük tabağın önünde diz üstü çökmüş olarak kızarmaya başlayan çılbırı bıçağın ucuyla kaldırıyordu. Dedi ki:

— Şimdi madam, döndürebilirsiniz!... İhtiyar ileve etti:
— Pek zorlu davranmalı...

Sıra bana gelince ben de:
— Çabukça sevgilim, hup, dedim.
— Hepiniz birden söylerseniz!
— Çabuk olunuz madam.

— Ama hepiniz birden söylerseniz hiç cesaret edemem... Hem bu kurşun gibi ağır!
— Birdenbire...
— Aman yapamayacağım! Devrilecek, aman Yarabbi.

Şu işin telaşı arasında başlığı düşmüş idi. Çehresi bir şeftali gibi kızarmış, gözleri parlıyor ve başına gelen şu vakaya kızmakla beraber vakit vakit kahkaha ile gülüyor idi. Nihayet büyük bir cihetten sonra tava hareket etti ve cılbır, itiraf edelim, biraz zorla, ihiyar kadının tutmakta olduğu tabağa yuvarlandı.

Hiçbir vakit bir çılbır bu kadar güzel olmamıştır. Büyük, medur ekmeği dilim dilim kestiği sırada ihtiyar yarıcı dedi ki:

— Eminim ki küçük madamın kolları yorulmuştur.
Mefafetane gülerek zevem:
— Hayır o kadar değil lakin, benim bizim çılbırdan biraz tatmak için pek arzum var.

Hepimiz sofranın etrafına, pek temiz olan tabakların önüne oturarak dibine üç renkli bir horoz resmi arz-ı endam ediyordu. Bu adamcağızların çılbırından tattıktan sonra kalktık ve evimizin yolunu tuttuk. Güneş gurup etmiş idi. Oduncunun bütün ailesi kulübeden çıkarak bizim yola revan oluşumuzu seyrettiler. Uzaktan ihtiyar kadın " isterseniz oğlum size refakat etsin" diye bağırdı.

Ağaçların altında hava karanlık ve serin olmaya başlamış idi. Yavaş yavaş süratle yümeye başladık. Birkaç hutveden sonra leviz bana dedi ki:

— Şu adamlar bahtiyardırlar, istesen bir gün gelelim, onlarla beraber yemek yiyelim. Babanı mürekkebe bindiririz heybeye de büyük bir ekmekle ufak tefek koruz..... Kaybolmaktan korkmuyor musun?

— Hayır sevgilim korkmam...

— Büyük bir ekmek.... Şurada gördüğüm nedir?

— Hiçbir şey değil. Bir ağaç köyü...

Mırıldanarak:— Ağaç köyü... Arkamızdan hiçbir şey işitemiyor musun?

— Ya rüzgar yaprakları kımıldıyor, ya da

Akşamüstü bir ormanın ta ortasında ocaklarının yanında oturmuş olanlar kadar kendilerini müsterih bulanlar ne kadar bahtiyardırlar! Korekulamaz, lakin sükut dehşet verir. Bala ihtiyar zulmetler içinde insan gözleriyle saniyede tebdil ederek görünen eşkali tayin etmek ister. Ayaklar altında bir çok şeyler kırılır, çiftlik köpeklerinin 'av'ave-i müştekiyanesi, yendiklerini çağıran baykuşların feryadı uzaktan, yakından, bir ma'ni verilemeyen daha birçok gürültüler işittiler. Acayip bir şey insanı ihata eder, sektebruş olur. Yalnız bulunduğu zaman zeri' yürünür. İki kişi bulunursa takrib edilir. Kol kola girilir. Zevcem benimkine itka etti:

— İster misin oduncu olalım? Küçük gayet zarif, gayet sade bir kulübe inşa ederiz. Pencerelere perdeler asar, yere bir kilim serer, bir köşeye de yorganını kurarım.

Bunları yavaş yavaş söylüyor vakit vakit eli kolumun üzerinde titriyordu.

— Sevgilim, sen kulübenden pek çabuk usanırdın.

— Oh! Ma'zub! Biraz sonra ilave etti:

— Seni ve oğlunu sevmiyor muyum zannediyorsun? Oh sevgililerim sizi seviyorum.... Vah!.... evet

Her gün mevcut olan bir saadet-i ta'rif edilemez, onunla yaşamaya o kadar ülfet edilir ki artık fark ederiz... Bu akşam ve sabah yemeğe benzer onun vücudu kemik nazarına çarpar? Bu hayat onunla kaim değil mi? Lakin bazen insan nefsini muayene eder ve başını elleri arasına alıp da

tefekküre başlar, kendi kendisine:" Ben nankörüm, zira mes'ut olduğum halde kimseye teşekkür etmiyorum." der. Yahut insan yapayalnız bulunup da halbuki.... Seni seviyorum ruhum, seni seviyorum.

Başını kolumun üzerine yasladı ve beni kuvvetle sıktı:" Yarabbim! Seni kaybetsem!" diyordu.

Korkak bir şey gibi yavaşça söylüyordu. Onu böyle tedhiş eden gece ormanı idi, yoksa söyledikleri mi?

Devam ederek dedi ki:

— Pek çok defalar rüyada size kendimi veda' ediyor gördüm. Siz ikiniz de ağlıyor idiniz, ben sizi o kadar kuvvetle sıkıyor idim ki, hepimiz bir vucut teşkil ediyorduk. Anlıyorsun ya, bunlar bir takım kâbuslar olmakla beraber pek de hoşuma gitmez değildi, zira sizin sizin için yaşadığımı bana gösteriyordu.

Yürümeye devam ettik, lakin mahureyi tekrar rabt etmek mahal oldu. Vakit vakit kolumu sıkar ve tevkif ederek deyr etti ki:

— Sus!... dinle hayır, bir şey değil....

Nihayet ağaçların arasında bir köyün arkasında kalıp vagit vakit kaybolur, sonra yine zuhur eder küçük bir ziya gördük. Bu sofanın penceresi arkasında bize muntazar olan saba idi. Parmaklığı iterek evimize girdik. Tam sırası idi, zira tamamen ıslanmış idik.

Bizzat kendim gidip büyük bir çalı getirdim. Ateş çıtırdayıp alevlenmeye başladığı zaman büyük ocağın başına oturduk. Zavallı zevcem titriyordu. Kunduralarını çıkardım ve ellerimle muhafaza ederek ayaklarını ateşe yaklaştırdım. Omzuma dayanarak bana bana:

— Teşekkür ederim dostum, diyordu. Ve öyle bir muhabbetle nazar ediyordum. Biraz ibliştiği zaman:

— Bana o menhus ormanda ne akl etmiş idik, sevgilim? Ben korkuyordum o kadar! İnsan korktuğu zaman hayal görür.

— Oduncu olacağız değil mi?

Kahkaha ile gürledi ve "haydi yatalım, haydi zaman adamı! haydi

Zannederim ki bu bizim son sıramız oldu. Onun için bunu tahattür ediyorum. O zamandan beri pek çok defalar karanlık havalarda güneş gurup eder, gün bu gezintiyi tekrar ederdim. Pek çok defalar ayaklarını bastığı çemenzarlardan geçtin ve elime hutvelerinin kaybolmuş izlerini bulmak için onları araştırdım, pek çok defalar bizi ıslatan kayın ağaçları korusunun altında tevkif ettim. Karanlıkta fistanını hareket etmekte görüyorum, zannettim, korku ile bağırdığını işitiyorum, kıyas ettim ve akşam avdet ederken uzak 'av'avelerden dalların çıtırtısına, kulak titremesine kadar orada bıraktığı bütün hatıraları yolumun üzerinde buldum.

Bir defa oduncunun kulübesini gördüm, bu namuskâr adamları, dumanlı kulübeyi, oturduğumuz küçük sediri tekrar seyrettim, onun dudaklarını vaz ettiği kahtı görmek için bir şey içmek istemedim. İhtiyar kadın dedi ki:

— O kadar güzel çılbır yayan kadın bize de? Hasta değildir ya? Şüphesiz gözlerimden akan yaşları gördü; zira hiçbir şey ilave etmedi.

İşte; kulübemde o tamamıyla mevcut olan hatırasından başka kendisinden kalan şeylerin kafası uzaklaşıyor. Zavallı çocuğum, o bile onu unutmaya başlıyor. Bazen bile ihtiyar kendisine " sevgili çocuğum! Annenin falan filan yaptığı hatırına geliyor mu?" dediğim zaman "evet" der ama heyhat! Pek iyi anlıyorum ki artık hatırıma gelmiyor.

UŞÂK-I ZÂDE

HALİD ZİYA

İNDEKS

Ali Fahri, S. 5
Celal Sahir, S. 6
Cennaro, S. 3
Covanni, S. 4
Dük Filip Kadaura, S.1
Fara Adası, S. 1
Gustav de Roz, S. 8
Halid Ziya, S. 15
Karla Tutu, S. 3
Levici, S. 3
Masağurana, S.1
Vinçe Nasamuvru, S. 4

— ۲ —

سلانیك ۲۷ حزیران ۱۳۳۶

آنه‌حکم،

دور گیجه‌لك اوه‌یاز ایچی کلدی، کوچك:

— والده‌کردن بر مکتوب آلدم، فقط بنکا اوقوتیلیم.

دیبوردی، بوارده‌سایت طرفی اوبمدن چیقاردی:

— اصافیر ایدین شکایت ایتمشلر، دیدی. صقلدم، اوقاندم، ترلادم. طرفك آچیق اولدیغی کوردیکم زمان تماماً گیزلنکمی تصور ایدیوردم. مکتوبی ده اوقیدقدن اوقومقدا جسارت ایدمیوردم. کوله کوله مکتوبی المدن قاپدی و بوکسك سسله اوقومه باشلادی.

آه آنه‌حکم، باشمك چوق مزه‌قاری اوراده تکرار ایتمشلر. خاطرمدن چیقمیور. مه‌رك الریله بوزمی قپادم. بك ایی مدرسه قلمق ایچون چیقه‌ایتدی. آیدا ایچلر، بوزشکار الریله بوزمدار پاچه‌قدمی بوزمدن بوزه‌ه آنه‌حکم بوق کاه بلیك اوت اوزه‌یله‌جکدی زمان کوزلرمك یاشارمش

اولدیغی کوردی. او آنده روحمك حالنده‌اولان تأثرنی وبدامت واردی که هاز اوسرتسك سرین کیریکلرمك اوزرنده قوزودی. اوت، بن بولا سرسك سرور دیورم. چونکه بك ایی آمیق ایدکن سونحندن آغلیوردم. اوح آنه‌حکم، سن بم حلقنك ارمه باشه ایك مسعودم. سوشکه دیوارمیورام. بنه سویلیم: دعاطه غریبی غرابکمزده مسعودز.

بوسطرای بلزاك بك اوکلمی قولاغمك دیبنده متصل تکرار ایدیوردی. هم آنه‌حکم، حل سویلیم، بیلمم بنده آرتق مینی مینی سکلکلر قورتلمق استعدادی، بوقق، بوقق استعدادی دکل سعادتی حاصل اولدی. بوندن صوکره چوجنجه دخی زوجنه مشتاق بر قادین حرارتی محدکمسنه دوشی‌حکم. وردیکم

بوصوك خبره سوسه‌حکیسك. بیلمم، آنه‌حکم، شهاسز سوسه‌جکسك، چونکه بنده قلبم محتاج حیات ایله تربیور. فقط براز ... وارده‌قورقیورم. آنه‌حکم، بکا جسارت بخش اولمحق شرطیله، جا ایدیرم. باقی محترم الریکی اوپرم. والده معزومه کرکه جاودان

اوقه‌نادوقه‌سینك اولومی

غابریل داموتچیودر

بی انتظام، ولوله‌دار آوازه عصیان، اوزاقلردن ایشیدلدیکی آنده، فضا تکاف بو یارله انکلین رفورطه اورتمسنده قالمش گیجیر کی، دون قلب قاصانورا، دائما بر یوك آغیرلغیله ایتك دوران کورقاقلری، عمله آچدی.

باشده آیاقده دوران دماغ غروبیا، یه صوردی: ایشیدکمی؟...

صداسنده‌کی اهتزاز هراس انکیز روحنك ناصل [*] برخوف عمیق ایله یه‌دیکنی اعلان ایدیوردی. بن باطری‌یه تبسم ایدرك جواب ویردی

— قورقاکز، جانمسان، بوکون «ساد بیه‌نرو» کوسیدر. چقیجیلر دها اوقیورلر.

اختیار، ماسه‌لك اوسته رایاندرق قالقوب خارجی کوزلدی. بر زمان اوبله قالارق اطرافی دیکه‌دی.

کوریله‌یان اوزرنه ساحاق آغلرنده قیرمزی، بیاض وسیاه آلولر وار کیدی.

اختیار تکرار صوردی:

[*] مترجمك صورت انلاسی عنا لقنا یمنك اولدیغندن خطا وسوابی کتابنه عائددر.

بخش اولمحق شرطیله، جا ایدیرم. باقی محترم الریکی اوپرم. والده معزومه کرکه

جاودان

آرتق بونی ایشیدك: جوواتی کی، هیجده، مسرت آهنکه کیرمین ولوله‌دار بیسه اوراده‌قادار کلیوردی. روزکار او سلری کندی شدتنه قامچیلاییرق، الریله، آرتق، اصفلرله اولدیرمك، آهنك غلغله دلربه، اوفق قاده‌لرله، دعا بر خصوصیت ویریوردی.

— حراقاتمیکز، جانمسان! دیه مابن باطری جواب وردی؛ بوسلر سامعه‌کری اغفال ایدیبور، مشترع اولمکز.

اختیار، اوراده‌ن بالقوتدن ریتك اوك کیدی.

روزکاردن یلکن کی هوالاندرق حالالاتك ایکی صاحاقلی رده آیه‌سنده، خفی آیاقده دو ردی. و فارا، مادمسنده، ورولرله قوبو تلرك قلبرلیله‌حکی قادارتور، دومان صاورو لیور، روزکارك ایکلتسنه قاریشاوقه، بر تا هواسی ایچنده یومارلاییور کیدی. ویو دومان، وقت وقت، اورده مسلح انسانلر صاقلاییور ظن ایدیله‌جك کی بر طرز مسك ایله هوالاییوردی.

«دون قلب»، مشترع اولمامدن تکرار صوردی.

— هیچ برشی یوق... دیه ماصاغروسیا جواب ویردی.

روزگار، اوزاقلردن حسدید و رقابت مدالری تکرار کتیردی. قوتلی اوغولتولر، متقادی وشدید صدمه‌لر، سیاقال جاغرمه‌سی آلدیران هراداری، وحشی باغیرمالر... برقابی هیچ کورلمه‌مش برشدله، غصوب، جانی برکورولتو ایله قاپدی. جاملر صاوسیلدی، برماصاصلك اوزرنده‌کی کاغذار قاریشدی، تکمیل دیوان عظیم بر بریشانلغه بوغلدی.

— قیا! قیا!...

اختیار، بر هراس ایکمله باغیریوردی:

اوغلوم، زوده اوغلوم!

تسلی باغه قاچیدی:

«مضطرب، بی‌حال، مهتز هراس، اقرنی واصدقلرك آلته کومشدی.

شیمدی اونی، بر تربامش، صاجسز چیلاق قالاسندن، آشدن، چیرکین رفیرمیر، یغله قراران یوزیشه آقیوردی! یوزنده تأثرات شدیدیدن ایله قالین دامارلر نیرلا دامارلره، براوکور بکزیشه بکزمشدی.

شیمدی «قزا» جاده‌سنده، ایلك اولره دوغرو عظیم برجمهورلاش، مواج وبیهجان بردار، سرخروشانلیله قوشیوردی. دیکر تك، میشتری آلتنده یاقلاشمش، کوروکه کلیورلر، واعدادسی قوقسلر طرفی قالابالق اوقادار جسوقلدی، او قادار بری

— لوبجی!...

**

دوقا، قوشارق کلدی، بر آز صاراومش وتلاشلی ایدی؛ اعتدالنی کوچ حال ایله محافظه ایدمه‌یلیوردی.

اوزون بویلو، ایری وجودلی بر آدمدی. سیاه صاقالی سیاسته بر مهابت ویریوردی. ظریف، شاهانه آغزی، بر انفعال شدید ایله تیتره‌یور کبی ایدی. کوزری، مظلم وبر آتش، بویوك بورنی صولوق صولوغه، نیتش وقیزارمشدی.

— نه‌اولوبورز؟.. «دون قلیب» حققان انکیز برخلجان وبر عذاب ایله صورو بوردی.

— قورقمایکز بدر، بزبورادیم. دیه دوقه باغه تقرب ایدرك وکولومسه‌مکه چالیشه‌رق جواب ویردی.

«ماصاغروسیا» بالقونلرنی برینك اوکنده آیاقده دوروبور، عظیم بردقله سوقاغه باقیوردی. سوقاقده، آرتق کوروله‌جك کلمش، هیچ برکمسه کورونمیوردی.

کونش کولدن بر تاج آلوشار شعشعه‌سیله صاف سماده ایلیوردی، ایندیکه ورویرك، بوکسه‌رك بوبون نهایه حکاری قیرمزی نورلرله دولو ویریوردی. تکمیل صحرا آتش ایچنده کی ایدی. ظن اولونورکه جنوب روزکاری باقیسی اوقله‌یور. قورقدایلك ربعی حلیمی، تك مهیب اورمه‌لر برینك آراسندن یوکسلیوردی.

«ماصاغروسیا» حالا کوروغه‌دیکی ایچون «قارلدیسو» نك مراقه ایدیوردی. صلح

لوندم کلبش و اوزون آدیمارله کزیوردی، مراقدن صبرسزلانیوردی. بیلاجلدن ایکی قفلك آلدی، دقله معاینه ایتدی، اختیاری آغیر، بر یوك آلتندکی سکیرك سوتومغرنه بکزر، رصولویشه، بیلاش کورنه‌لریه «ماصاغروسیا» نك هرحرکتنی تعقیب ایدیوردی. وقت وقت قلجردن اثری بر آز راحت ایتدیرمك ایسته‌یه‌رك پاتاق جوشقنلك اوسته آتیوردی.

ایکی اوچ دقه «ماصاغروسیا» نه صور مشدی: — نه کوریورسك...

شیمدی «ماصاغروسیا» تلاشه باشلردی.

— ایشته «قارلدیسو» قوشارق کلیور! «حتارو» ده رایر...

عاق بویوك قاپی‌یه خیرلی خبرلی اوزره دیلی ایشه‌یدی. «آتسو» «قارله‌سو» وخدمتجیسی حالوه کیردیلر. صاراومش، برهراس وآلوده جون وزات...

دوقه، «قارله‌سو» نی بوحالده کورنجه آجی برصدای تأثرله قولرنك آرسنه آلدی، حرکتسز بولنق ایچون وجودینك هر طرفنی بوقلامغه باشلادی.

— سکا نه‌یاپدیلر؟.. سویله، نه‌یاپدیلر؟..

شیمدی «قارله‌سو» نك قادین ضعفیله آغلاموردی وحجقرغلر آره‌سنده: — بو رای... دیمیور... باشی اکرك یچیل قاپلره پیشمش بیرمی کسریوردی. دوه‌صاچلرنك آرای بر مقابله بلواش باوانی یوقلایه‌رق آیه‌رق بارمنی بولنه چالیشیوردی.

او، «قزله‌سو قردوه» نی حرق رحمتله

برینك ایچنده قاتناشمه باشلاپاری حسیاکو چولدی‌که، بونون کوبلرك بوللری عظیم بوولاردن طاشان لایند قارچه سوروریله دولمش ظن ایدیلیردی. آرتق سه‌دالره دیوارلره چاریه چاریه ایکلدیه‌رك، رعودنما کوروله‌میشلره، قاسه‌سز، دوام ایدییوردی، انجق سیالر کوروره‌بوردی.

— اوغلوم، اوغلوم زوده‌ده!..

اختیار اوله‌ورپی قورقولر ایچنده بوغولان برسسله تکرار صوردی. «اونی چاغیر، اونی کورمك ایسته‌یورم!...»

اوقدر دوقه‌یه‌ك اختلاله سبب اولان بکی ظلمی ایچون برکون اول رفاج بورکنج، سرایك بالقونلری آلته‌کلمش، برتمایش یاپارق باغیرمشلردی. اختیار بوندن جنت انکیز رفورقوحس ایدمه‌رك قیرچو جوقلر کی آغلامش، بونوکیچه‌یی قسیان جنتدن استمداد ایله کچیرمشدی.

موت ومهالك موت فکری، بو متلوج ونازی مطلق اختیاره تصور، صیغماز برقورقو ویریور. بو قورقونك ایچنده صولك قصرات حیاتی اضطرابلرله دولو یوردی. او، اونك ایسته‌میوردی.

— لوبجی! لوبجی!... بوغوق صدا ایله اوغلونی چاغیردی.

تکمیل سرای، حادثه‌لر، حادثات روزکارك عکس ایتیله دولو، وقت وقت درین کوروله‌نلر اولویر، رفای اوروله‌یور دیو آراده عمول بوغوق، مضطرب برسس اوغلونی ایسته‌یوردی.

— نه‌اولوبورز؟ «دون قلیب» حققان انکیز برخلجان وبر عذاب ایله صورو بوردی.

— قورقمایکز بدر، بزبورادیم. دیه دوقه باغه تقرب ایدرك وکولومسه‌مکه چالیشه‌رق جواب ویردی.

«ماصاغروسیا» بالقونلرنی برینك اوکنده آیاقده دوروبور، عظیم بردقله سوقاغه باقیوردی. سوقاقده، آرتق کوروله‌جك کلمش، هیچ برکمسه کورونمیوردی.

کونش کولدن بر تاج آلوشار شعشعه‌سیله صاف سماده ایلیوردی، ایندیکه ورویرك، بوکسه‌رك بوبون نهایه حکاری قیرمزی نورلرله دولو ویریوردی. تکمیل صحرا آتش ایچنده کی ایدی. ظن اولونورکه جنوب روزکاری باقیسی اوقله‌یور. قورقدایلك ربعی حلیمی، تك مهیب اورمه‌لر برینك آراسندن یوکسلیوردی.

«ماصاغروسیا» حالا کوروغه‌دیکی ایچون «قارلدیسو» نك مراقه ایدیوردی. صلح

سور ، اونك ایچون الـ سوكلیسه مخصوص
نظر دقت صرف ایدردی .

— آچیوردی ؟ . . .

وسؤال ، وقارلهشو ، بی دلها جنلی
جنجقرلرله آغلاشدی . او ، رقیچوجوغی کی
ایدی ؛ ایچه اوزون قومرلهصاچلرله دالغه
لانلنسی رسیا ، غایت کوزل بر آغز ، او
قادار اغیر که آنجق خادمهلر بولونابیلان
برسی . . . .

دوقه ، بونون موجودی بیر دونك :

— شیمدی کوره جکسز ، دیدیکی وقت ، تلی
کوزلری بقوه چوردی . شیمدی اوطرفدن
قالالانلی ومدهش سلر ایشیدیلیوردی .

وقارلهشونك خدمتجیسی ، دها آغیر بر
صسله ایلهسول اومورندن یارلی ایدی . قوت
دیرسکنه قادار قل ایچنده ایدی . او جیلغین
جاوارنك اوکندن قاصل قوشاوق قاچدقلری
چوجقلر ، مخصوص برافراط مالته ایله ، کلا
سیوردی . اووقت ، ماماغروسیه ، به بالقونك
اوکنده متوجه ایدی ، باغیردی :

— ایشته ! . . سراله کیدوز . . . هیسی
سلاجلی !

دوقه لوغی ، وقارلهشو ، بی براقدق
کنلری کوزمك ایچون قوندی .

. .

قالالانلر ، ایکی دوقه ، سراینك آچندیلر ولمان
سرای آلوقه ایندیلر . کوبله بر آیوقدلك
شون سانی هیچ قمس آدرمیان منظم وقوی
برخفظه ایچه سیلمش وکلیدلنمشدی .

اختلاطیرك رطاقری ، اوجلری بر نوع

مشعلهلرله آلونار صورقلر کتیرمشلردی ،
او آلولر ، هوا انکین جانیردیلرله قنغلجیملر
آتش آلور یونغهلر صاچیور و جهانی
قیرمزی بر آیدینلقه دالغهلاندیریوردی .

دیکر بر زمرهنك اوریهسنده ، اوزون
وقالین تك بر صیرق واردی که نه یاسیندن بر
انسان جسدی متلق بر اولوردی . بك صدای
حدیدیك حرکات انفعال وانتقام آلیور و بو
صدا وحرکاتك ایچنده براسم تکراراً ایدیلرك
یوارلانیوردی :

— قصصانورا ! . . قاصصانورا ! . . .

اوقه تا دوقه ، بو کندیسندن انتقامله
آلنان جسده ، سلح بر قوه ، مهاوه طوپلانمق
ایچون عمان کیجه یوله چیقاردیلر . وبچه صو
موورو ، اولدیغی طالیسنه ، شدید بر تهیج
عصبی به طوتولان آللرینی ایصرمغه باشلادی .
ماماغروسیا ، یاوق آشارتیه جدی کوستر
دیکی وقت او ، باوانش برسله :

— هیسی یتدی ! . . دیدی .

قلبدون قلب یولی ایتمشدی . آرتق
بونون اعصابی برنجه یاس وهراس صیقیوردی .

خدمتجیلر خراب وزرنك موت قابلامش
سیمارله قاپنك آرقهسنده ، دورارق بعضیلری
آغلاییور ، بعضیلری ارواح مقدسهدن استغاثه
ایدیور ، بعضیلری اهالینك رئیسنه عرض
خدمت ایتمه جاتی قورتارمق قابل اولوب
اولاماجغی حقنده طریق خالته کیدن جاولر
دوشونیوردی . بوحوکومتجیلردن بعض آلتی
ضعیف قلب ، راقاق سریع ایله دوشونکلری
یاوق حیاته عودت ایتدیلر .

— بالقونه ، بالقونه ! . . اهالی بر قورتله
قوشیله باغیریوردی :

— بالقونه ! . .

اوقه تا دوقه سی سرایدهدها آز تهلکه
یره کتمك ایچون باوانش ، باوانش « ماما
غروسیا » ایله قوتوشیوردی .

دوقه ، خدمتجیلر آراسیندکی خفیف
قیمیلری و ایکیسینك مدوحی باغاغدن
ایندیرمکه چالیشدقلری ، دیکر ایکیسنك اونلره
دوغروکلکده اولدقلری ایشیتیلر وکورلمش
ایدی . اوطرفه دونهرك :

— نه لتوقدر اوطورمکز . پدر ، نتیجهای
اولهجق ، سراق اتمهسکز . دیسیوردی . اودیکله
مهدی . بوتیشان وحشم اختیار ، شیمدی
شدید بر صرعهیه طوتلمش کی ایدی . کندیسی
یوکلنن ایکی خدمتجینك بوبونلرینه لزومدار
قوللرله صارلمشدی . خومور دانیوردی .
صالونك هرطرفی قاپالی و دایانیلماز بر قورقو
ایله دولو ایدی . شیمدی اوسنده ایچنده ، ایری
یاجاقلر طیشارده قاریشق وخراب براطراف
مز اقله صالالانیور . اوقوجامان بوش رطولو
مه بکزمین قاون ، دیرلرینك اوزرنده دیکیلده
یوردی . بویوکی نقل عملیاتی یك زحمتلی اولدی .

دوقه ، « ماماغروسیا » یه سسلندی :

— جوواپی ، هایدی ! . . .

« ماما غروسیا » برجمله مأیوسه ایله
دورانارق قاپیلری . قاناتلری آچدی ، بالقونه
چیقدی .

. .

عناصرلر ، بوحرکتی عظیم برکورلتو ایله

قارشیلدیلر . . . . شمدی بش ، اون یکرمی
مشعله تاراشیارلرلشمش ، اورایه هجوم ایتمشدی .
آیدنلق ، بالقون آلتدکی غیور نهری ، بر
لردیانلر اجساد مقتولهیه سیاه باقان دمیری
نتوبر ایدیوردی . مشعلهجیلر یولری ، صاغ
چدقلری قیغلجیملردن ، آتش بارچهلرندن
تحفظ ایچون اوله سوامنلردی .

مشعلهلر ، فوروروقولی باغیورلر ، مواج
وآتشین قیوراله قیوراله ، جانیراله جانیراله
هوایی قشکلر کی یاطلایهرق آتش صاچیوردی .

— ماماغروسیا ! ماماغروسیا ! . . شیمه
ایچون اولوم ! . . طالع ایچون اولوم ! . .

بونون خلق یوله باغیریور وباغیرا باغیرا
بکی حالهلرله داغه یاقلاشیوردی .

« ماماغروسیا » کوروللوجیلر ، انسانون
تسکینه طرفنده رأی اوزاتیور و صداسنك
بونون قوشیله قرال نامه برقانون اعلان ایدر
کی باغیرارق خلقی اطاعته دعوت ایدیوردی :

— لطف حقله ، سجلاتین ، لك وقدسك
حکمدار حشمتلری ایکنجی فردیناند نامنه . . .

ایکی لوج مشعلهجی کوروللو آراسندن
جواب ویردی :

— جرسزه اولوم ! . . .

قرال نامنه استرحامی خطیب کوکسدن
وآلتدن اوردی ؛ بردفعه سندهلدی ، برالیی
قالدیرمق استیهرك یوارلاندی . دوشرکن
باشی ، خطبهسی اوکنده باغردیغی براحه ایله
بردمیرك آراسنده ، سیقیشارق وجودی بر
بویوك قاپاق کی صارفدی ؛ آرتق حاریل حاریل
قان آقیوردی . بو ، خلق سویندیردی .

مشعله‌جیلر، بالقونك آلته‌داهاياقلاشديلر! «رنجه‌سوموزوو» يی ماپين ناظرينك ياته‌كنديلر، شيمدی خلق، بوايكی جسدك برلشمه‌سيه برحظ وحشی ايله باقيوردی.

يكی باغيرمه‌لر يوكسلدی:

ـ قاصماقورا! قاصماقورا! دوقه!..

اولوم!...

شيمدی مدهش رطاش محيی، اوتوی وسريع برسيل خبريه سرايك بچه‌لری دوكوبوردی. جامعلر، مدهش شاقيرتيلرله محاصرلری اوكنه دوشيور، طاشلر بووارلانيور واوچوپوردی، بو حالده محاصرلرك خيلی باره‌لاناراق اولدی.

طاش يوميلك ضربه‌كنده «ويرديناندوشيولی» باغيردی:

ـ قاپيلارمه!.. بوصداء برچوق آغيزلرده تكرار ايتدی.

آرتق اوقاه دوقه‌ينك تكميل خلاص ايمه‌سی خراب اولمشدی.

..

«وصاقر وسيانك سقوط ايتديكی بالقونك قاپلری قاپامه هيچ كيمسه جسارت ايدهمه‌مشدی. اوراده‌جسد، برلر بوصعيده، معلق دوروبوردی، بعض مشعله‌جيلر، سرعت حركت ايدهيلمك ايچون عصای آتش قشانلری اوزاته داديشلردی.

قاپيلر، اورته‌يی ايتشدی، اوقه‌نادوقه‌سی، بر تجربه‌داها ياپمق ايسته‌يوردی. «دون فليپه» قورقودن، اطل قالمش، كوزلری قاپامشدی، آرتق سی چقماييوردی. «قارلنتو فروا» يلنی

سارطی بر كوشه‌يه قاچمش. قورقودن وجود سيزه‌مش دیشلری جارپه‌رق، زوالی فيرلامش كوزلريله افديسنك هر آدمنی، هر حركتنی، هر سوزنی تعقيب ايديوردی. خدمتچيلرك هامسی، هيچ طاوان آراسينه قاچمشلر، يك آزی بوغوم صاقلانلرده، قالمشلردی.

«دون لوچی» يونلری طولاياراق، جانلاندوارق، اللرينه پيشتولر، تفكلر ويرمش، سلاحلانميوردی. هيچبری تكراز تكراز برچيچه، بر بالقون آرمسينه تعيين ايتمدی. الك زياده ممكن اولاجق سرعتله شوقالاماقه قورقوشدی آتاجقلاردی! هيچ كمسه جيقارمادن وهيچ اورالرده موجودیتلری حس ايتديرمه‌دن...

ـ آتش!...

آتش باشلادی. «دون لوچی» مردد خلجانلرله امپه ايديوردی. بالذات كندیسی اوروق تفكلری، شايان حيرت بر حسارتله واصلا يودولمقسزين دولدوروبور، بوشاتيوردی.

خلق، بری برينه سيقيشيو، يك قالاباليق ايدی. بوحيثيته هيچ بر آتم بوت كسمه‌يوردی. منتظم آتش اورنه‌سينه، قالان خلق، هر آتمده برفراد قوپارسور، قاچيشيور وبوحدمتچيلرك غيرتلری آتشلندريوردی. برشانی غلبه ايتمشلردی. يك جوقی، باره‌لنمش يرده براقاراق قاچمشلردی.

شيمدی خدمتچيلر جماعتی برصدای طنطنه چيقاردیلر:

ـ ياشاسين اوقه‌نادوقه‌سی!...

بوخلوقات مقبله، آنجاق شيمدی، دشمنك آرقه‌سنی كوردكلری صوكرا كسب جسارت ايتمشلردی: آرتق صاقلی دوداقلری كورينه‌جك آيامدلر، برحدتله آياغه‌قالقمشلر، هر آتم ايچون رهدف آرايوبورلردی. وهر دوشنی كوردكجه باغيريوبورلردی.

ـ ياشاسين دوقه!..

آی صوكرا سرای تماماً محاصره‌دن قورتولدی. اطرافده باره‌ليلرك انين اضطرابی دويولوبوردی. مجروحلر آراسينه آتيلمش مشعله‌لردن جيقان آلور اونلری ياقيور؛ بعض ياتيغی قالانلرده، بريكی آچی ايله، يقطان ايكيلتيلر جيقاريوردی، واو آتشلری، آلولری، متمادياً آتاراق بريكن قان كرلری سوندو. رويوبوردی.

..

بوآناده «اوقه‌نادوقه‌سی» بانكر ايدی: «قارلنتو» نك مرعج اعلانه‌لری تسكينه چالبشمقده، وهيچ اوترسه بوكچه ايچون هرتهلكه‌دن مصون قالمق ياری تمقيده ايكن بر آل مشئومده، اختلاجلرك ايصلقلری، باغيرمه‌لری، هان سرايك اوكنده شديد روز كارلره قاريشارق يوكسلدی. شيمدی آياغی اوطه‌ده سرخوش اويوياك درت بش خدمتچی دوماندن بوغولارق اوياندیلر. اونلر حالا سرخوش، آياقده دوراماييورلردی. دیللرنده قاچه‌بكزراريله رعطالت وارك قوتوشامايورلر.

ـ آتش! آتش!!..

شيمدی خدمتچيلر، صانكه رشيدن اوزكن حيوان سوروسی كی يرده‌يوزلردی. دمالت مادرزاد عودت ايتمشدی. قورقوخ بر رؤياده كی ايديلر، نه ياپاجقلری بيلمه‌يوبورلردی. تهلكه‌نك قطعياً تحققنی كوردمه‌دن برچاره قوران ارايوبورلردی.

دوقه، بو آنی وقتمه‌يه‌ردن ايناماميدی. فقط «قارلنتو فروا» مالوم شوم ايدی دومانلری كوردیكی، واوغدا آرايان آرسلان صدالرينه كزن مدهش جانغيرمه‌لری ايشتديكی وقت هراس آلكن برجيملق قوپارارق بيهوده حركتلرله جاريشمه‌ياشلادی. رؤياسنده، آغير براولومك اعماق مظلمته يووارلانمش آجيلرله قيورانان «دون فليپ»، چوجوغنك بوكورلو سيله بردن اويانديغی.

اولوم، غيرقابل فرار ايدی. آتش، قوی بر روزكارك ضربه‌لريله شديد وصولت آلكن، قوجه بانك اعصاب رضانی يالايارق، حرص دیشلرله كميرورك، جانيوداناراق، هرنسيجن بر تلاش، مواج، سريع الحريان، آهكمار آلوز جيقاريوردی.

آولی، تخته‌لراوزرنده، سس سر توشوبور، دوشه‌مه‌ری، مرددخيف تماسلرله اوقتياراق اوزرلرنده آنی كلدسته بر ياپيوروا ونلری كورك، فقط كوزلرك ريتكلرله ويايوردی. كوچوك، يك ايچه، راهزاز بيكرجه دللری، خود عجول ايله ايكلرك حركتنه كيريبور، اوراده بردن قلبه بدنلرينه ايلك جفان بهادرك روحلرنی احيا ايدرك، بوطرفده آنی وحشی بوحركتله، پيلرك والهلرك دوداقلرنده، اصلا كورلمه‌ميش تسلط طوتوشدووروبوردی. دائما سيار، دائما كزران، دائما دهاريده، توار، عجول كچورلر، قوشوبورلر. قوسوبورلر. تماس ايشكلری اشيانی برحركت وحيه ايله شارصارق طوتوشديريبورلر، اويلری اويله طوتوشيدر دقيقی صوكرا، شكللری اصلا بوزمادن تاكهان بر قريه‌ری ياقوب ياپيوردی.

دما صوکرا، سامعه چاك کوروکلتور، سقوطلر، ناکهظهوررمادلر ...

بو لایمد درجات ابله فضایی دولدوران صدالرده، عمیق بر آهنك ابله واسع بر محفل موسیقی واردی، صانکه: میلیونلرله بلغر توحه لردن متشکل عظیم بر ماندوریلی و وارنده میلیونلرله مضرابلی بر ارغنون ...

« سامعه چاك موسیقیك آلی کرتال قاتلمشدی، سماك صاف وخیال نواز، بیلرزدن تاجارله بازنادیقی کوروکلوبوردی. وتکمیل سرای، آتشك قدرت حاکمیسی آتشده ایدی.

— قورتارك بی! قورتارك بی!...

اختیار، اوزتدیغی بری چوکوبور، امیور حس ایدیرك ویهوده تاملرله کندینی قورتارمغه اوغراشارق، کوزلری قارارمش ظالم وکدرانکیز بر فلاك اوغرامش خلجانلرله باغیریوردی.

— قورتارك بی!...

خارق العاده بر قوته کندینی قاپدیردی. بر آنده، شیمدی هول جان ایله بوزی قوبون، دیزلری اوزرنده، کوجولك بی درمان آدمزله قاچق، قورتولمق ایستیور وتعریف ایدیلمز بر شدت حرکتله جابالایور، قوتیور، الرله بوریوردی، بردن دوشدی برضربهٔ آلو بتشمشدی، وآرتق جانی یاتمش بر بلان دومورکی چارپیارق باغیریوردی.

اهالیك صدالری، حاکمانه بر قوته بانك وآجیدن چیلدیرمشلر، باری یاتمش، بچوملرین آتیلیورلر، صوقاغه خردمشلر بوارلایورلر، جانلی دوشنلری جان اولیورلردی، هرسقوط اهالیده بر غریو باشلنوب حاصل ایدیوردی.

— دوقا! دوقا!...

باشکت وناخشود ایدیلر، اولك مستند لری، اوخویسز معشوقیله رایر بویله آیلیر کورمك ایستیورلردی.

— ایشته! ایشته!...

— آتلا! آتلا!... سنی ایستیورز، آتلا!

— کچر، کوچك!... کچر! کچر!... کچرلر.

« دون لوجی » بویوك قاپیك اوکندر. تماماً اهالیك قارشیسنده کوروندی. آلیسی آلوایچنده ایدی. قوجاغندمکی « قاره سوقروورا » هیچ قیمدامایوردی. یوزی، طاتلی یاجق درجه ده یانمشدی. نه صاچ، نه ساقال. هپسی یانمش... یانمش قارشی جسور بوروبوردی، وبوغدار اضطرابله قارشی قیستدار برماتی واردی.

اهالی، دوقه کوردکلری ایلك آنده مبهوت قالدیلر. — وکرا تکران کوزلریله باغیرمغلرله حرکتسز بری برینه قاریشدی، وحشی بر انتظارله بکلیورلردی که بو بویوك فدا کارلق، اوکلرنده جان ورسین.

— بوراده، بوراده کوچك!... سنی اولوکن کورمك ایستیورز!...

« دون لوجی »، آلولرك اوکندن کچرکن بوصوك سوکمنی ایشتمشدی، بونون روح متانتی سویلادیغی و اولانجه قوهٔ تعظیمله، تصور ایدیلمز بر حرکت تحقیریه کوستردی، آرقه سنی دوندی: الی بهایه اورلمه قلقی اوزره آتشك الك جانوار حاقیرمه لرله صالدردیغی طرفه یوروردی وغائب اولدی.

۱۴ کانون ثانی سنه ۱۹۰۷

علی فخری

بحران

سنی بن سومیورم، سرمیوروم،
کمن آقشامکی یالان سوزلرله آلدانمه، قورقه...
سانکه آلدانمه، ایشته، ۱۰۸۰
بر موقت صیقه،
سنی برحانه
سکه برقیرتیه آلیندمه اودیرمندی اوآتمه بردی
بیلمیوردم اورمان کیدیسی بن،
کما ماکدی اوت قلعا

اوباش دیاری سلاملر ایتکه دارز،
اومیلك جهیر که دوغرو اوچن الطالیاز،
اوچوندمه کیزلی دستهٔ بریزی ومدید،

[illegible] قوبان زرلهٔ عشق واوید
[illegible] ایدی
[illegible]
[illegible] پرقوران
[illegible] پرشان... الان، هیچ بلک...

[illegible] اصل اولدی بیلمم،
[illegible] اوطامز...
[illegible]، ناصل اولدی بیلمم،
[illegible] بلکز...

[illegible] اوت، هیچ بکلمشلردی...
[illegible] وقتی خاوه، واردی بری، ناصل بلک
[illegible] اوخیلرنه اویوشمش، دالغین
[illegible] وموش اویتیل کوزلو کدی...
[illegible] کوزلری رتوبلو، یاش بوشدی
[illegible] آچلمشدی براسرار واهل چشمانی
[illegible] کیم [illegible] کی سلرده کی برجاذبه برخورشده
[illegible] اوز مرد نظر خدانی...
کیم [illegible] کی مذهب قوشلر،
کیم [illegible] کی کومرشدن کله کلر،
[illegible] کوزلری رسیفهٔ رؤیاده صورسز بکلر،
آما [illegible] بجون زگوچوجنک آن لذاذ امرار؟

بول [illegible]، قطایکز بوزالدی دمیاض برسیاه،
[illegible] آرقلره، کوزلرنمش
کیجه [illegible] محتوی هر آن تنبیش
[illegible] شدهٔ، متحسس، شیطانی
قیری [illegible] وبرخط،
آسمانه [illegible] بولالاردی بیاض،

یارامازبرلطف ایشهرا
برنظر که [illegible] دیری سویمزاسکی مشوقانه

کیجه‌نک روحنه ماندی سکوت،
برمادمکه دوشمشدی جهان،
صانکه هرشی مردده، مبهوت،
یوتون انسالردن
آیری، برباشقه صیمی ودرین
طرز مجهول تعلقه مراقدی، حزین
بوسکوتله افکار، طاشلر،
اویشمل باشلی آغاجلر ویشمل یوزلی دکر،
حرکتسز، سسسز،
دوشونورلردی... بوقوس آغلار،
[illegible] دالغه وصیلدادی - جاقیلر سسان،
طورنو صوک بوسهٔ امواج ایله مست آمال،
صانکه بی لفظ وصدا
بر مناجات ملول سودا
ایدیوردی تکرار
وطالرده یاموقدن قوشلر
اوچیورلردی، محیطانده، رکیزلی بلال
واردی، یالکز کیجه‌نک
اوموز، برمون
نیری یک شدی، اوت سن مجسم، جوال...

[illegible] ناصل اولدی بیلمم،
اوحدی بردن نظرم جهره‌که، حار وحیران...
[illegible] بیلمم، ناصل اولدی بیلمم،
سزده قدلاکا، مست وجدان...

ودوام ایتدی مؤید برآن

بودر آدمی حریص انسان،
قلبک بوزلری اوسنده دوغان شمسی بهار،
شیمدی [illegible] بویوک برحاجان،
شیمدی [illegible] برسر طوتوشان
ریالمین،
کوزلرم شیمدی ملاقات دکه‌کله آرتش، [illegible]
آغلایورلردی، وباشلرده، حزین وتصبی،
آسمانده سرازهاره دوشن ژاله کبی،
قوتوپورلردی شلک اتوایک قورده الرده مسنون
اوسیاه کلرنک اوجنه سرمست خضوع
اوطه‌جر جنه دونمشدی، مکدلک سن ده،
بنده دیز جوکدم اوکیکده، سکا اولدم سجده،
الارک جهره زرددمده کزر،
نظرک قلبی تورلیله آدر،
الیلرم بهسو آیرلدانلی اوسنده یورر،
کچرلی برحسی کزرلر بی مرحله اورر
کن [illegible]
[illegible] اولدی آجلوب عشقه مراطی بنده،

اورده بن برنجمه شعر اوقوده،
اویله بر شعر شوخ ولطیف که
اوراق عصیرلرک عقده کیرمه‌ن اسکی
روحت حکایه‌سیدی، اوردن
[illegible] حکایه ایدی...
[illegible] دائمی ایله مشحون
زوالی قلب مریضم برآز کوشلدی،
ویسیوردم که، اروح مسعودم...
آه، لکن بوخبر کاذبدی،
وصیاد اولمامشدی، آلدانمدم،
اوی بن صبح سرمدی صانمدم،

[illegible] آکلامه آطق شیمدی،
آکلامه شیمدی [illegible] آه،
بوکاند
[illegible] قلبی [illegible] اوت
محرم بن [illegible] بی [illegible]
بن ایاندم، اوزاق [illegible]
سن ایاندلک، [illegible] جاده قدرین
[illegible] شیمدی
[illegible] کوزمده [illegible]
[illegible] توسه
اوزوم [illegible] [illegible]
اوزوم [illegible] [illegible]

[illegible]

یانکزم بن بوکیجه [illegible]
[illegible] قلبی [illegible]
[illegible] حلده [illegible]
[illegible] برانشهرا وار...
اوزوم [illegible] هرشیدن
[illegible] آفتابکی مشوق [illegible]
[illegible]
[illegible] طوقوق [illegible]
کن آغلام کز [illegible] مقرره سوچ سحاب
[illegible] سعید وشفاف
ایدیسورلردی بز [illegible] عشقمز اوسنده طواف
[illegible] بو [illegible] سماوی قوشلر،
باشقه عشرت [illegible] قوزنوچ، سیاه قوشلر وار،
اوزوم، هرشیدن [illegible] مرارت ودماغمده عدات...
قلبی شیمدی آز [illegible] لاندی وکلن بیاسلی کیم
کن آقشاماویوجان تاملی، یشیل کوزلو کیجه
آه اونک ایچه [illegible] صیداسنده بیله
باشقه بر نغمهٔ اسهرا وار،
آه، بو اقشام [illegible] وده شوخ وغدار...
بوقی برچاره [illegible] قلبمدکی مدهش المی تمدیله

بن بو اقدام ، قدر ژاو و بوشانم ، آه ،
بو گناه .
ژیبور قلبی بر حس ندامه ، اوت ،
مجرم بن ، بی عنایت ، سکو ایتمه
قاپان قلبی سبک آچوق
یک عفو و کرمگه شاه اچق
آه ای بنه ، ایلک ، شوق و کوزل
ال !
گل ،
گل بم قلبی صلا ،

گل ، بنه قلبی صلا ، ای دلکشوق و سحر !
آه گل ، دل ، سکا بن محتاجم
بن کاپرسه‌لی ، دهشت ایلک آچیم ...
بو سه مطلق بو گه
و بو بل بخور
دشو قارشیسنده کوکل ، مهر و محبت و وفا و صفا
بی آرق ایدیسه ، قهر و شقا ...

سنی بن سومه‌م ، سن بی گل ، بر آل سو !
سو که سنسز بو نور روح و حاش بوش او .

مارت ، ۱۳۲۵ کلیه

جلال ساهر

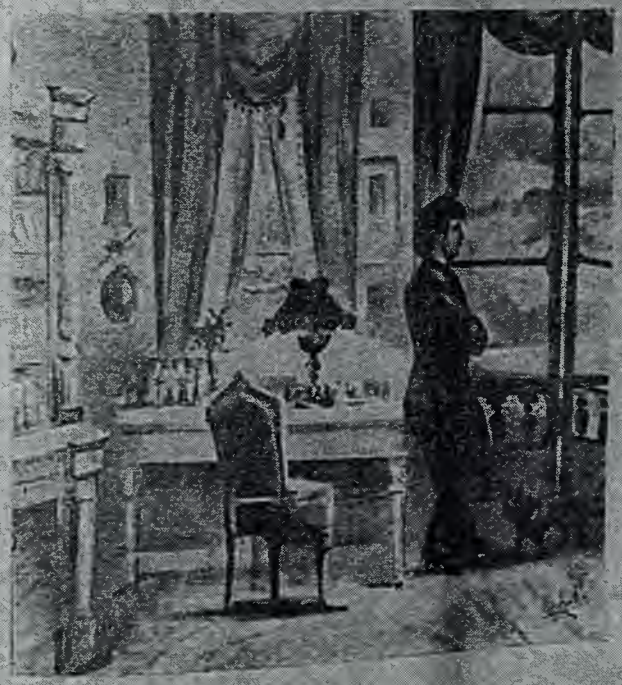

مزری : کوستاو زودر

مناحدن بری دوشمسه ، اولای باغمود
یورتش کی گورونوبوردی ، اوقدر اپه‌دشمش
ایدی که آقشامدری مزرعه‌ک قوقلیو مشاهده
ارلوتان خدمت‌سزی اکر بیوردی ، شوفر
بیت چیقدی ، طامت صوکنده اوبومش اولان
یک افندی خواکاه حکلمش ایدی ، ایزه
قوبز وین ، آنجق اولان بخردمک قارشوسنده
آیاقده‌ای سبز ایدرک ، مزالاتی توعدن بی
ایدیبوردی .
زوجه‌سی بکلدی که : سانا قوچ ، سنه‌دن
چیقسه‌ق ...
— لکن ، قوس قوچ گورمه‌یورم .
— دغایی ، اوکمزه دوغرو کلدم !

کندی ور آرمکر ، باشی اورتمش ، آیاقه
قالقمش کبی ، المرتلاری طاقش اولدی
حامد عرض ایتدی ، قولی بر صورتده بر
تری زمان کورمامش کبی صکره کورد بوو
شاللاری اولطنت کوبلرده ، دوقوه کلمکی وجه
بنه صیرقولمرق کورلمه قوله کیردی .
— آه ، دیماری ، حقیقتدن ، قدر محترم
امانت حوای حس ایدیبورمسک ، بن بوزومک
بیرینک اسمی ... حوق اورلمه کیتسه‌لا !
هیچ آیرلمق .
بو سوزری سویلادیکی اثناده ، بی تمکه
توفیق ایچون ایری آدیملر آتمق و کولمرک
بی ایتیوردی ...

چیچک ویه کیدك وصوله سایه‌دق اورمانه
گیردك . بوكوزل اورمانی نه‌قدر سوردك
سوسانلاره ساكی ، تمام وطب اولوردی ،
مردن نقشش اولان یوسونلر صیقیلان بر
ستونكر كبی آیاقلر آلتنده ازیلیر ، اوغیل
دالمرك هر بر یپراغنده سنوطه ساقلر بر شاف
قطره صالانوردی .

وقف ایدرك ثیزه : — ایصلانه جقسك
دیدم .

— آدم سده‌دا آیاق قالیرم قالمز ، هایدی
گیدیلم .

ساكا ، قطره‌لر اولان اورمق آرمسنده
سیراتوره دوام ایتدك .

زوجمك بوآقشم جسور اولمسی خوشمه
گیدیوردی . زیرا ، خصوصله هر شیك
سكوت ایدوب بیدانی سكون ایتدیكی روزگارك
ساكن اولدیغی ، یاغموردك یوروله‌رق بوطره
صوقولدیغی ، حتی قوشلرك بله اوبونمی ،
تولمری قوز تمی دوشونمكلری بر مساعده
تمالر براورمان قیز گوزل رنی یوقدر .

بن بوحالی سورم و چیرا انسان آنسیله بابر
قول قوله بولنه‌رق ، تمامیله یالكز اولمقلری
حس ایدرك صلاپیل قیمز آلتنده گزمكده ،
تمالك اورمانك نقه واقعه‌سی حس ایتمكده ،
وتون كوتوكلره ویه عكس ایدرك آصكدار
واوزون بر سس چیقاران جیلیلره بر دكشكه
چارپمقده ، كاه قیرلان بوداك ، كاه پیراقدن
قوپانه قیسمه‌لرق وقت وقت قوش سو
قطره‌لرینك كوزه‌لسیله توقف ایتمكده ،
یاغموردن نسی ایدن هوای صافی چیكورك بوتون

قوتیله چیكمكده ، بوتون بو الوان طبیعه ، خفیف
آهنك نازكی — شایه تعبیر ایتمك ممكنسه —
كوزلره دیكه‌مكده بر حظ قوی امادد واردی .

تصویر حقیقته تمامیت مسائیله استعمال
ایدیله ایدیه كسب غایت ایدن بوطرز سنی
جمع كلمات طریقه متعدیله اختیار ایدیوردم طن
ایدله‌سون .

گوزل بر كوندن صكره شمس انقطوغری
اقرك ایتدیكی وقت مناظره ، آنسنك ماشیه
ایشه بوكس ركنج قیمرك جهرسی كبی ، رنك
لاله‌لریاپر ، شهیق الوان اولور ، انواع روحلاپر ،
كسب حیات ایدر ، طبیعت شدت اشوه‌سندن
اهتزازه كلش طن اولوبور ، كوندوز اتماسنده
طبیعتك كرما كرمی فعالیتی حس ایدیر .
اورمانلر حرارت انتشار ایدر ، یاپراقلرك اوزرنده
اماسلر ، زمردلر ، یاقوتلر ، یوصونلر ، گوكلرده
رعشه بخش دوق اوله‌جق صفحات مذهبه
كوردوز . بوراسی بوتون قوای تأثیریه‌یه مالك
بر مجموعه آهنك ، بنه آجیلجه كوزلری
قاشدیران بر مجموعات شفقه‌سی كبی شعه‌پرداز
بر لوحه زینتدوش خالنده‌در . بوراسی بر معبده
قبل ، شیدیكه سورلرك طراقه اصواتی عكس
الدلر مهابت اولدیغی بر صمرده بر ملت هیئت
عمومیه‌سیله برابر دانو بر زمین تحمید اولنش ،
افلاك نوع آواز شكران ایدیور طن ایدیلیر .

مظلم بر هوا دیاشنه بر لطامه واردر . بر رنك
سروره ، بر نغمه نشوه آوره تصادف اولونماز ؛
طبیعت بودوشنده بر پارچه آسه‌دكدن صكره
عمیق خواب اولنوبرمش كبی كوزلرك قماك ،
بر سكون محض ایچنده اوپور . بو آقشام كه‌نایی

اوپوتمكه مكلف اولان كمانر نرمی ایكه‌ماندله
ایكر . خفیف خفیف زمزمه‌سار اولور ، ایلر
وحزن عمیق ایله‌مناركی كیر بشیره آنچق تمامی
ایدر . بر رؤیایه كیرمش سوموسق ساكی حس
ایده‌ماملك ایچون وقف حس ایتمك لازمكلیر ؛
لكن بو صدای ساكت نغمه‌سان اوقدر حلاوتدار
او آهنك خفیف اوقدر حسپرور دركه كوز
تطر بر الحان ایدن بو زمزمه‌نك دلسیز دوق اولانلر
طراقه پرداز طیورلرله ایكدیكلری كبی بر
بره تنكی آلتنده مستور بر اورمانله امكسات
منعه آتمه ، شعشعه‌لر براورماندن هاكیسی
آنجاق ایده‌جكلریدن عاجز قالرلر .

بر آنجاجلرك آتمه بویومكده ایكن باشلر
قوقمده خفیف بر روزگار تكمرك دره‌لریی
اوقشادی ، دالمر هان حیشانی بر باشلاشی
و ایصلانمش قوشلر كی سیاكه‌رك اوزرنده
بر باران مجوهرات دوكدی .

لوز هان توقف ایدرك — امانه‌دی
مدت روز كار ایصلاندم دیدی .

ایسه‌سی بر آز اوسوشوردی . بر بر
سیفتمز و اولرك ایچنده بیم ساقلانمش بومو
شاق آیاق قابلری كوریوردم .

— ایصلاندم ، ایصلاندم ، باشلم قالندی ،
بیچه بر طوفان ، بر مهر آتدی

— نه‌یه زوالی سوكلم ؟

— نه‌یه‌می ؟ سویله‌یورم ، بومه ، باورنه
نه ایشه .

نكاهدی ، كولوشدك .

بوقی سلدم ، باشلمی یرلشدیردم ، ایچه

قوردم ، زمین مشاهده كندیسی كبی سس
بت جوش بر آدمك

نسی ایدیرم كه وقت اوی محض تشوه
ایتمش ، نوره‌كه دنیا اوبونلمش كه مسند
دیلدی حلده صحیح بودی ، بنه بر بوكسك
قوروزلرك سكون صاقلمسی ایچنده مساقدمه
صیرده‌ای ، سیع روحمسی سویدیرن
كوچك بر امر قوجمه ، هایلی بلری بر
سوریری بر هوایه اوپیوردی ، بر نه لذتی
بوسوریری ایری آدیلر آنچق كوزل
باش دیشلری كه كوسترك ویه خوش
طور لطیف بله ، قوبی ارله تجلیه مستعد
سیمه‌بوز ایدی كه بنده اكله بر ارزه
باشلادم .

جوجوق كبی ایدم ؛ بوك حس ، بیوك
ویوجاك لطافتی بیلدیكمز ایچون شیرینلك
اوپوردی .

دیدم بر كومو ، زوجمسنه وكیده
توقف ایتدك ، قوزوقه بر حوض ، اوودولش
زوجمی ، بیلدك ، نقطه بومو قمه ، بو براق
بوسوروش ، آخلر ، ایلمنی كی كوروبور
بر جایلر آراشدم ، قوراقه‌ی بر بعض كوكلرك
قشقیردیغی مشاهده اوولنوردی .

كلاتدرق قوردیغی كه ، غیب ولمجمز ،
جمال ، بر مزمیسك ؟

— جیرسوكلی جم امر .

— یاغیب اولورسه‌ی بر قیشیدی بیلش
یاتاخمده ، اوپوبان روالی قوروجق نه دیر ؟
دونك ایسترمیسك سویله ، دونك ایستامیسك ؟

— لكن اوزمردن آشق بكرى دقيقه‌لى
ومسافه‌دمبرى زياده دكل .

— اوت ، اوت ، اورمانلاده غيب اولان
بوتون سياحلر ظن ايدرلركه اوزلرين آشق
بكرى دقيقه اوراقده‌درلر . بن بوقيورلمش
جيركين آغاجلرى سوت بولمرك كوكلرى
آراسنده نه‌قدر يوكسكلر واردر !

تردى واكه‌لرك عظمت سمع دقت ايدن
ريكى : — بلى ، ايشته يوريلمسك ؟ بو رين
سرباكرى ايشته يوريلمسك ؟ صوص ، بلى ،
بلى ، نه‌قدر درين ، نه‌قدر درين ! بو ساعتده
اورمان ايچنده ، بوه اوله‌سيلر ! كوش شروب
ايديور ، آرقى دوسمك !

دكله‌دمو حقيقة ؟ درين ، كوروكلى ايشيتدم
فقط درحال صيغى كشف ايتدم . بويله‌سى
اوكادم سويله‌يلمزدم ، اطاقى باشمده جدى ،
قولاغى ديكيلدش ، آغزى ايچى آچيلدش ،
كورلرى ضكيلرى سؤال ايتمكده كورمكدن
اوقدر خوشلانيور ، وكويا بكا حلول ايتمش كبى
بنده وستنده ترديدكى حس ايتمكدن اودرجه
حظ آلوردمكه رخودكام كبى بلا فكر جواب
ويردم :

— حقيقة بوعرمدر ، درين ، درين ، بو اورمانده
بيوزمه‌ده هايدى ، كه‌دوت كورمه ، بو اورمانده
دكلدر .

— اوزايدمى كتمك ايستر ايسه‌ك
دوزر .

قولاغمه‌ك ياواشجه : — حوق قورقويورمه
دومه‌ده رجا ايدرم ، دومه‌ده .

— نه‌قدر قورقاقسك ! بونك ، كسيم

يوزلرده ، شلوين بريلرك اوقاقلرندن عبارت
اوسيمى فرق ايده‌مدكمى ؟

— بارمقلرى ديمرك بى آلاجاغى ايسته‌
يوريسك ؟ بو ياوه‌جلر ، ماليوزلر ، بلاهيم ؟

— وقتى تخمارى باتق بجون ايدر ، بنده
كوتوكلرى ناپيودر ، ايشته غريبه بوندن
عبارتدر .

— ايتميسك ؟ ...

— اوت ، سوكلم .

— بو بارمجلر ، اوسلى آدمه‌ميدر !

— اوت ، خصوصله بويله ايچن آنرى
بك اى بيلير ، هايدى كل ، كورمك كيدم .

اوچ دقيقه‌لى يول ...

بو اوده جكايشدر كه مجبور ايدمك بى
مقابله قرورديكى برقاچ دقيقه‌سى دنياك
الاضرب لطفى بر برده ، اوتاركوكى خوزدم
وقوريسى جكايلرنده كوروكلى وحشى قوناق
يرلرينه مشابه ايكى اوچ قاپه‌لك ورشوسنه
بولنوبوردى .

دمانسوتى صورت ايلكز ، بوصوبى
مثلى ، صقى اورمانك ، اوطب ايشل تپه‌لك
آلتنده غيب اولق اوزره مانى بر دومان ستر
ايدى . ياسلى ، ياجا ايله مجهز ، آغاج كوتوكلرى
وتحمه‌لردن متشكل قاپه‌لر ، بوك اطى قدر يلمش
آغاج كوتوكلرى ، فاعلر تشكيل ايتش ، برشكل
هرمنده صيرالانش قومبوسى صيرى بر ركده
تحمه‌لر ، اوزرنده بر قاچ جماشيرك قورومنه
اوتوروب آغاجلرى آلتجه كرلمش ، راب
قلنه‌لرك اطرافنده بر دورتشيش اوتوب كوچك
آتشق بر قاپونك اوكنده طوپلانمش اولان اون

هیچ بروقت بر جلیر بوقعه مکورل اولامشدی.

بویوك، بدور اکسکی دیام دوام کسدیکی مره‌ده اختیار بارلمی دیدی کیمسه ایدیم که کوچك مادمك قولری بو ولمشدی.

مسمنا بو کوله‌رك اوجهم: — شمره، اوقیر دکل، لکن بم بنی بنم چاپیردی براو طاتلق ایچون بك آرزوم وار.

هیچ بر رنك اطرافنه، یك ثمین اولان طاتلرك اوکه اوطورمدق، عکسنك دیکنده اوچ دنکلی برجوس رسمی عرض اندام ایدیوردی — بو آدمکر لرك چلیرلدقی طاتدقدن صکره، قالتدق واومزك بولی طوتدقی، کوتش عروب ایتمش ایدی. اودوغك وقتون غائبی قلدقن جیقدقی بزم یوله روان اولمقمزی سیر ایتدیلر.

اوزاقدن اختیارقدین، ایستوسکره، اولم سزه رفاقت ایلمسون، بوجه باغیردی.

آقاجلرك آلتده هوا قارانمق، سرین اولمه باشلامش ایدی. باراش باراش سرخته بورومکه باشلادق. برقاچ خطوردن صکره، لوشین که دیدی کاد — نو آدملر عتاد دیرلر ایسه رسمك برکون کلمه اولمزله بر تر یك بیرلم. بیکی مرکه سدیرز، هکه بوده بویك بر اکمکله اولمق تفك واله تورز. زوز، غیب اولمقدن قورقیورمیسك؟

— خیر سوکر قورقه...

— بویوك بر اکمك... شیوده کوز دیکم بهدر؟

— هیچ برشی دکل، بر آقاچ کوکی...

مردن هیچ برشی ایشتمیورمیسك؟

— یاپوزکار یارالنلری قادایور، یاخود قوری بردل قیریلیور.

آقشام اوستی بر اورمانك تاوننه سدیلوجه دلیرك یاندنه اوطورمشی اولانلر قدر کندیلرینی مسرح بولانلر، اختیاردرلر. بورقولاز، لکن سکوت دهشتیوردر. بلا اختیار طاتمش ایتمیه انسان کوزلرینه هر نانیه دهشتك ایدرك کوزونی جنس اشکالی تعیین ایتمك ایستر. آیانك آتدیه برجوق شیلر قیریلیرکه کوروانی ایدر؛ توقف ایدیلیرکه اوزاقدن جفالك کوپکارینك عوعوه‌سی، تکیانه‌سی، یکرکیری جایران باغیرشلرك فریادی اوزاقدن، یاقیندن، برمعی ویریلمه‌سی دها برجوق کوروله‌لیدر ایشیدیلیر. عجیب برشی اسانی احاطه ایدر، قدختش اولور، یاکز بولوطلری زمان سریع یوروبور. ایکی کشی بونلری بورسه تعقیب ایدیلیر، قول قوله کیریلیر.

قوجهم جیکنه الکا ایتدی:

— ایستریسك، اودونمی اولمه؟ کوچك غایت ظریف، غایت ساده، برقاچ اشا ایدیورز. بحر طره، بردهلر آستاده، پره بر کلیم سیرز، دکرشه‌یه‌ده ارشیوی قوواره.

بونلری یاراش یاراش سویله‌یور وقت‌وقت ایی قوملك اوزرنده سیزه‌یوردی:

— سوکر، سن قانه کدر یك چابوق اوصانیورك.

— اوح ایعمدی!

براز صکره، تلاوه ایتدی:

— سنی واوتلکی سویمیوردی بم ظن ایدیوردم، دوغرو آلاجاغم کوکلك آرته‌سنده، دلوث وقت غیب اولور، صکره‌یه قدر بوزیلیر، کوکلك صاکردی بیضه‌لك محرومی آرته‌سنده مستقل اولان صاایدی، نارمنی ایله‌لك اوزره کیرلر. تاه‌سی سی ایدی، قوی‌ایدی، بلاتیس ایدی، اولدن کلدم کیدوب بویوشرجالی کیدیردی. آش چیزه‌یوب آولمکه باشلادیغی زمان بویوك اوجاغك باشنه اوطوردق، قوالی روجهم تیزه‌یوردی، قوه‌زدلری، قاردم والتره‌له محافظه ایدرك آیاقلرینی آت یاشدیردم.

اومورنه طاتلیه‌رو بکا: — تشکر ایدرم دوغم دیه‌یوردی، واوله برحاله نظر ایدیور ایدی که اغلامق اوزره اولدیغمی حس ایدیه‌ردم.

— بر آز ایلاشدیکی زمان بکا اوحوین اوزماندن وقتل اتمش ایدك، سوکلم دیه‌ه‌ه‌

بوقاق ایچون ا نلری آراشدیردم ، یك چوق دفعه‌لر بری ایصلانان قرین آغیزی قورو سلك آلتنده توقف ایتدم . قارانلغده ایستانی حرکت ایتمکده کوریوردم ، طن ایتدم ، قورقو ایله باغردیغنی ایشیدیوردم ، قیامی ایتدم و آقشام عودت ایدرکن اوزاق عوعه‌لردن دالارك جیریدیسنه ، قوالك تیرده‌سنه قدر اورادہ راقصلری بوتون خاطره‌لری رومك اوزرینه توکدم .

بر دفعه بودوکیك قلعه‌سی کوردم ، بو نامتکار آدمهری ، دوقالی قاپی ، اوطوردم دامیر کوچك سدیری تکرار یوقلیدم ، اونك دوراقلری وتیغ ایتدیکی قدیمی یورمك ایچون بنی ایچمك ایستهمیم .

اختیار قادین دیدی که : — اوقدر کوردم

خلیج یانان قادین بزهنده : خسته دکلسدر آ ، ثبه‌سز کوزلرمدن آنلیاشلری کوردی بزرا هیچ بر شی علاوه ایتمدی .

ایستسه قلبمده اوتمیله موجود اولان خاطره‌سندن بشقه کندیسندن قالان نشانك کاملی اوراقلاشیور ، ظلمه دالیور ، غیب اولیور .

بو برقدر نافلسوزدر ، زوالی جوجق ، اوله لوبی اوبرنمه باشلایور ، بنا بلا اختیار کندیسنه دوکیلی جوجق ! آسه‌کك نالان نالان بلدی خاطریکه کلیوریی ، دیدیکم زمان داوت ، دراما ، هیبت ایتدای آکلاییوره که آنی خاطریه کلمیور .

عشاق زاده

خالد ضیا

قرك برحکایهٔ عشق

— امیر سلمه

سرتیغ ترقا اوستنده معلق ، مدهش بوکسه‌لر برشاوك سیلری اوستنده قر آلیور ،

آلیور آنی عصردن برو اولش ، یشلش بویز آزاده دوردن بیه بیلدیه قر ،

سویلیور برجوره :

« بردم ای لاله بوم

آنی بوزیلی اولی

برکوزل تازه قادین

کر آشام

بن دوغارکن اوزاق افقلردن

بکا انلاق عشق وشفقت ایدر

بن ده روح صبای شیم

اوقی زرین ایدر وکوزلری

مائی رؤیالرله مست ایدوردی

سوریدردك .

اوصوکره باشمه سیفی

سوردی ، نکین نه‌ای ، نه‌یزدی

بنه برخیمزدی ؟

جلیوردی زوالی تازه قادین

بی وفادار بوقوق اولسانلر ،

آه اولسانلر ! ...

کولاك دوداقلرنده کوزلر

برنلاکلر بوسه‌چین اولی

اولارق بوك ایدوب کیدرزهب .

§

دیدیکم پك آجیقلی بروقعه

صوك بهاره تصادف ایتمدی !

قادین آرتق دوشونیوردی بنی

بنه بن

اوکا سابق ، قصه برآز قیرغین

کوزلرم چیرمدی بولطرف ،

کیدیوردم سراب اولان بولدرم .

§

برسمی کیملر چشمه

بنی کوردم ... سیلیکار ایچرم

اوکیمه ، نکه بنده حیرت

اولوب بنی کوزلرکن کولمدی ...

بیکه بنده تازه تاشی بر

کوزه ساقلاك ایتمده ایدی

کریوردی مست سمرقند ،

بوکه برك ایتدی ، قاجدی چیچیلی اوی

نه‌ین خیلی لیلت اکلمه ...

قصه حیرت ...

آغلیوردی زوالی قز هرشب

آکلادم برنلاکك ایتمدی

اوکوشدن قز دزین اودروشدی

برآنده صوشدی .